

SLOVENSKA IDENTITETA V EVROPI

Že dalj časa se republika Slovenija na vse kripnje prizadeva, da bi prišlo do njenega čimprejšnjega vstopa v Evropsko unijo. Gotovo so odgovorni vladni organi v Ljubljani že veliko naredili za prilagoditev slovenske zakonodaje evropski. So pa tudi stvari, ki še vedno čakajo na postopno uresničitev. Danes je že jasno, da bo Slovenija sprejeta v EU med leti 2003-2005.

Pred kratkim se je mudil na uradnem obisku v Sloveniji evropski komisar (minister) za širitev unije Günter Verheugen in se o vsem tem temeljito pogovarjal z glavnimi predstavniki slovenske države, vlade in parlamenta. Njegovi sobesedniki so bili predsednik republike Milan Kučan, predsednik vlade Andrej Bajuk in predsednik parlamenta Janez Podobnik, pa še zunanji minister Lojze Peterle. Z vsemi temi je pristojni evropski komisar razpravljaval o bistvu evropske politike zlasti v perspektivi skorajšnjega vstopa novih držav - članic.

Posebno zanimiv in aktualen je bil govor o mestu in vlogi Slovenije v bodoči Evropi. Komisar Verheugen je pri tem izrecno poudaril vlogo in mesto Slovenije v Evropi in podčrtal, da bodo slovenski jezik, kultura in nasploh identiteta ohranili svoj pomen in ni strahu za morebitno okrnitev osnovnih narodnih vrednot slovenskega naroda. Vse to pa nam lahko nudi razlog za širše razmišljanje.

Naš čas zaznamujejo razne pozitivne in negativne prvine, ki se danes kažejo tudi pri Slovencih. Tu imamo v mislih še zlasti Slovenijo kot tako. Današnji pojem globalizacije in večkulturnosti je našel (še preveč) ugodna tla tudi v naši matični domovini. Tujke v javni rabi, zlasti v novinarstvu v tiskani in govornjeni besedi, tehniki, ekonomiji in politiki so na dnevnem redu. Uporaba tujih jezikov je zlasti za Slovenijo kot majhno državo še bolj poudarjena in potrebna. To velja še posebno za angleščino, ki sploh "grozi" manjšim narodom in jezikom, da z njimi pomete... V slovenski prestolnici se že razmišlja - deloma tudi udejanja - praksa, po kateri naj bi bila angleščina že učni jezik npr. na kaki znanstveni fakulteti! Pa tudi v mednarodnih odnosih se slovenščina preveč izrinja in namesto nje prevladuje tuj jezik. In to včasih še celo v korespondenci kakega slovenskega ministrstva z zamejstvom...! Pred časom je slovenski založnik celo izjavil, da bodo verjetno v bodoče v Sloveniji vedno manj brali slovenske knjige, saj jih bodo zamenjale angleške, itd. Še in še bi lahko naštevali podobne primere. Kaj torej?

Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti... je kleno zapisal pesnik Jovan Vesel Koseski v času, ko je naš jezik dobival vedno bolj svojo današnjo literarno podobo in družbeno vlogo. Slovenija mora v Evropo s pokončno držo, narodnim ponosom in jasno identiteto. Kako pozorno so na vse to gledali naši predniki, in to tudi v najtežjih časih! Skozi stoletja se je slovenski narod boril za osnovno priznanje svoje biti. To, kar nam je delno prvič priznala Napoleonova Ilirija (raba jezika v uradih in šoli), se je šele mnogo kasneje uresničilo.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

A če je Trubar na Nemškem pisal slovenske knjige in jih tihotapil v sodih na Slovensko, če je Trubar, pravim, verjel v naš rod in se takó žrtvoval zanj, potem moramo mi, ki živimo na svojih tleh, na tem koščku obmorske zemlje, ki po svoji lepoti nima kaj zavidati drugim obmorskim pokrajinam, potem moramo mi ne samo verjeti v našo prihodnost, ampak doživljati slovenstvo takó, kakor so ga doživljali naši veliki možje: kot spoprijem s stvarnostjo, kot uresničevanje svoje resnice ne glede na zapreke, kot uveljavljanje v boju.

BORIS PAHOR, NOVI LIST, 15.12.1968

NOTRANJA POLITIKA V ITALIJI

BOJ ZA OBLAST ŽE V POLNEM TEKU

DRAGO LEGIŠA

Italijansko notranjepolitično življenje že nekaj tednov poteka v znamenju bližnjih državnozborskih volitev, ki bodo čez slabih deset mesecev, če se bo sedanja legislatura končala v roku, ki ga določa zakon. Možna so seveda presenečenja, ker je Italija v tem pogledu gotovo ena najbolj nestabilnih parlamentarnih držav, saj imajo njene vlade praviloma zelo kratko življenjsko dobo. Slovenci v Italiji bi seveda radi videli, da ne bi prišlo do kake hude krize, saj bi ta imela za posledico razpis predčasnih političnih volitev in bi v tem pri-

meru zakonska zaščita naših osnovnih narodnostnih pravic spet šla po zlu.

Jasen znak, da se naglo bliža volilna preizkušnja, je predlog, ki ga je pred nekaj dnevi obrazložil glavni tajnik Levih demokratov Veltroni, ko je po dolgem molku njegove stranke in ostalih levosredinskih strank obudil kočljivo vprašanje "konfliktnih interesov". V italijanskih razmerah to vprašanje neposredno zadeva tudi in predvsem samega voditelja opozicije, t.j. Silvia Berlusconi. Prvič je v Italiji ta problem butnil na dan, ko je Silvio Berlusconi l. 1944 sklenil vstopiti v politično areno, četudi je že bil pravi mogo-

tec na področju založniške in televizijske dejavnosti ter s tem imel možnost neposrednega vplivanja na oblikovanje javnega mnenja v Italiji. Ko je na čelu Pola svoboščin zmagal na političnih volitvah in postal celo predsednik vlade, se je seveda zavedal, da je njegov položaj dejansko nevzdržen in je zato tudi sam predlagal ustrezno rešitev. Njegova vlada je imenovala "trojico modrih" z nalogo, da izoblikujejo predlog zakona, ki naj ureja primere "konfliktnih interesov". Vse pa je dejansko ostalo na ravni pobožnih želja, ko je iz tedanje vladne koalicije izstopila Severna liga, kar je povzročilo pa-

dec Berlusconijeve vlade. Levosredinska koalicija, ki je zmagala na volitvah l. 1996, je to kočljivo zadevo sicer ohranila na dnevnem redu, a jo je hotela urediti v okviru znane dvodomne komisije, ki ji je predsedoval D'Alema, za katerega so v parlamentu glasovali tudi predstavniki opozicije, in sicer v popolnem soglasju s samim Berlusconiem. Naloga komisije je bila zelo ambiciozna: izoblikovati bi morala predlog institucionalnih reform, med katere bi spadala tudi ureditev primerov "konfliktnih interesov". Vemo, da komisija svojega dela ni opravila in da je dejansko bila mrtvorjeno dete. Res pa je, da je poslanska zbornica aprila 1998 skoraj soglasno odbrala zakon, ki natančno določa, kako se mora ravnati poslanec ali senator, ki je lastnik podjetja ali trusta, vrednega nad 15 milijard lir.

STRAN 15

MSGR. PIERINO GELMINI V BOJU ZA ZDRAVE SLOVENCE

VZETI EVANGELIJ ZARES

JURIJ PALJK

mladih droga, se je odločil za boj z vsemi silami proti njej.

Srečanje je ime skupnosti, ki jih ima msgr. Gelmini po svetu že veliko, sedaj že 232, a vsak dan več, saj se mamila širijo, kot se širi nezadovoljstvo med mladimi. V njegovih skupnostih se zdravi 25 tisoč mladih, ki jih je zaslužila droga. Mamila pomenijo smrt, droga je nasprotnica življenja, pa čeprav je vseeno neki poskus odgovarjanja na vsakdanje težavno življenje, ki s svojo neizprosno pritiska še posebno na mlade.

Msgr. Gelmini je prejel v četrtek tudi državno odlikovanje Republike Slovenije, in sicer Častni znak svobode. Izročil mu ga je sam predsednik Milan Kučan.

STRAN 4

"Z visokodonečimi obljubami politikov in bogatih ter z denarjem revnih gremo naprej!" je odločno dejal msgr. Pierino Gelmini v četrtek, 20. t.m., v Ljubljani na tiskovni konferenci, ko je odgovarjal

na vprašanja časnikarjev. Tako je na najbolj zgovoren način povedal, kako se vzdržuje pri delu številne skupnosti za boj proti odvisnosti po svetu. Prelat Gelmini je po svetu zelo poznan človek in

tudi v Sloveniji cenjen duhovnik, ki je iz evangelija potegnul preprosto resnico, da moraš bližnjega ljubiti, kakor ljubiš sam sebe. Ko se je pred 40 leti zavedel, da je v Italiji eden največjih problemov

02 Breda Susič
SPORAZUM NEMOGOČ

03 Erika Jazbar / intervju
DIMITRIJ VOLČIČ

05 NADŠKOF RODE O ANTONU VOVKU

06 Davorin Devetak
SLOVENSKI FILM PRI NAS

07 Milan Gregorič
ŽIVAHEN KULTURNI UTRIP V ISTRI

09 Nada Martelanc
KLUB PRIJATELJSTVA V REZIJU

10 Iva Koršič
OČETOVSTVO MALO DRUGAČE

12 Danijel Devetak
GLASBA ZA NAŠ ČAS

14 Damjan Hlede
ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST...

16 Harjet Dornik
PARADANA IN VELIKA LEDENICA

PO SOBOTNEM SHODU NACIONALISTOV

ŽALITEV SLOVENSKE MANJŠINE

Svet slovenskih organizacij in Slovenska skupnost ostro obsojata nezaslišano izzivanje nacionalistične desnice, ki je v soboto, 22. t.m., s polaganjem vencev na pročelje Narodnega doma spet napadla simbol slovenske prisotnosti v Trstu in žalila njeno dostojanstvo. SSO v svojem sporočilu poudarja, da doslej si ni še nihče upal proslaviti dejanja, ki velja za začetek fašističnega nasilja na škodo slovenske manjšine v Italiji. Lega nazionale in njeni spremljevalci so s sebi lastno perverzno spet postavili v vzročno zvezo krvave dogodke v Splitu s požigom Narodnega doma brez znaka kakršnegakoli obžalovanja za nasilje in žrtve in za nepopravljivo škodo, ki jo je utrpela manjšina. Zanje je tisti dogodek samo odgovor na nemire v Dalmaciji, kar pomeni, da priznavajo požig Narodnega doma značaj represalije. Proslavljanje fašistične represalije pa je po zakonu prepovedano. Slovenska manjšina se nad izra-

zi take miselnosti zgraža in zahteva odstranitev omenjenih vencev, ki pomenijo le grobo apologijo fašističnega nasilja. Lovrova venca z italijansko trobojnico sta s svojimi dimenzijami dobesedno zasenčila venca slovenskih krovnih organizacij in Slovenske skupnosti, kakor da bi hotela z nezakrto govorico moči opozoriti, kdo je tu pravi gospodar in kdo ima oblast. To je očiten odgovor na manifestacijo krovnih organizacij 13. t.m. ob 80-letnici požiga in na odobritev zaščitnega zakona, ki nam vendarle priznava pravico do vstopa v Narodni dom. SSO zato v imenu manjšine zahteva od oblasti odstranitev obeh vencev, katerih izključni namen je netiti napetost in sovraštvo na škodo mirnega sožitja tu živčnega prebivalstva. SSK dodaja, da morajo pristojne oblasti ugotoviti, ali je bil s shodom prekršen zakon, hkrati pa pričakuje, da se od pobude distancirajo vse demokratične sile, tako slovenske kot

italijanske. Tržaško pokrajinsko tajništvo v svojem ogorčenem sporočilu naglašuje, da je "šlo za nizkotno provokacijo, saj je bil na manifestaciji ponovno izlit ves strup, ki ga nekateri še vedno imajo v sebi do Slovencev in do vsega, kar je z nami povezano... Čudimo se, da nasedajo na take pobude tudi osebe, ki bi morale čutiti spoštovanje do države in do vseh državljanov". In nadaljuje, da je bil "pod krinko spomina na padle shod v resnici posvečen storilcem kaznivih dejanj. Zgodovinsko je namreč dokazano, da so za smrt italijanskih mornarjev v Splitu, zaradi katere so nacionalisti v Trstu pripravili pohod na Narodni dom, bili sami krivi, saj so plačali za provokacijo, ki so jo sami zanetili. Prav tako je dokazano, da je Francesco Giunta s svojimi načrtno sezgal slovenski Dom v Trstu, da bi začel z zatiranjem Slovencev, s čimer se je izkazal fašizem v naslednjih letih".

PO ZAKONU SLOVENSKA TELEVIZIJA BO VIDNA V DEŽELI

V četrtek, 20. t.m., je državni zbor v Sloveniji soglasno sprejel zakon o zagotavljanju vidnosti in slišnosti programov RTV Slovenija in lokalnih nekomercialnih programov na območjih, kjer živi slovenska manjšina. Zakonski predlog je v obravnavo vložila skupina poslancev SDS s prvopodpisanim Ivom Hvalico iz Nove Gorice (na sliki), ki si je za to vprašanje prizadeval dolgih sedem let, kot nam je tudi sam sporočil. Ob tej vesti je deželni podtajnik Slovenske skupnosti Damijan Terpin v državnem zboru obiskal poslance Hvalico in mu čestital za uspešno prizadevanje za rešitev problema. Obenem se je zahvalil poslancem, ki so se zavzeli za to zadevo. Terpin in Hvalica sta soglašala v oceni, da gre za veliko pridobitev za Slovence v zamejstvu, zlasti za Slovence v videmski pokrajini, kjer tudi tretja mreža RAI v slovenski eni zaenkrat ni vidna, tako da bodo oddaje RTV Slovenija edine slovenske oddaje po beneških domovih. Če bo uredništvo novih določil stala okoli pet milijard lir, bo to nalozba, sta dejala Hvalica in Terpin, ki se bo še najbolj obrestovala, ker krepi slovensko identiteto in utrjuje skupni slovenski prostor.

POGAJANJA V CAMP DAVIDU

SPORAZUM NEMOGOČ

BREDA SUSIČ

Svetu je zastal dih. Zgodilo se je kar nekajkrat, ko se je oglasil uradni glasnik iz Camp Davida, kjer potekajo pogajanja o Bližnjem vzhodu. Vsakič ni šlo brez kančka strahu pred morebitnimi negativnimi novicami. Jasno je namreč, da je to edinstvena in morda tudi zadnja priložnost, da sprte strani dosežejo kompromis in nov sporazum, ki bi mirovnemu procesu dal novo vsebino in potreben zagon.

Protagonistom ameriškega vrha o Bližnjem vzhodu se je posredno pridružil tudi Janez Pavel II., ki je minulo nedeljo predlagal za Jeruzalem, ki je sveto mesto za tri monoteistične religije (krščanstvo, judovstvo in islam), poseben statut z mednarodnim pokroviteljstvom. Sv. oče, ki je spet predlagal rešitev, za katero se Sv. sedež zavzema že ves čas, je prepričan, da bi edino poseben statut jamčil pripadnikom vseh veroizpovedi svobodno izpričevanje vere in dostop do vseh svetih krajev v mestu. Vse pa daje misliti, da bodo pogajanci šli drugačno pot. Kot znano, je na pogajanjih ključni problem prav Jeruzalem. Medtem ko sta za ostale odprte probleme (umik z zasedenih območij, vračanje beguncev, judovski zaselki na palestinskih območjih, določitev mej med Izraelom in bodočo palestinsko državo) delegaciji našli kompromise, je vprašanje, ali bo Jeruzalem lahko postal glavno mesto tudi palestinske države ali ne, postavilo v dvom sam uspeh pogajanj.

Na dan vrnitve Clintona z vrha G8 na Japonskem so mediji objavili nasprotujoče si izjave. Optimistično je izzvenela izjava odposlanca EZ na pogajanjih Miguela A. Moratinosa: "Padlo je veliko tabujev in tokrat smo res zelo blizu dokončnemu dogovoru." Še nekaj ur prej pa je predstavnik Palestincev iz Gaze poročal o telefonskem pogovoru z Arafatom, ki je potožil, da na pogovorih niso dosegli napredka in da pogajanja se niso bila tako težavna.

Prav tako je v ponedeljek, 24. t.m., Jeruzalem Post objavil vest, da misli Arafat sprejeti kompromisno rešitev, ki mu jo ponujajo Američani. Palestinci bi tako dobili v popolno upravo vzhodni del Jeruzalema in neke vrste skupno upravljanje nekaterih muslimanskih in krščanskih četrti starega mesta. V zameno bi bil velik del jeruzalemskega predmestja priznan kot izraelski del mesta.

V torek, 25. t.m., je ameriški predsednik Bill Clinton časnikiarjem sporočil, da so pogajanja propadla, ker sprti strani nista mogli doseči sporazuma predvsem, kar zadeva status Jeruzalema. Izrazil pa je upanje, da se bodo pogajanja nadaljevala in da bo sprti strani kočno le našli primerno rešitev spornih vprašanj. Sporazum med Izraelci in Palestinci je bistvenega pomena za zagotovitev miru ne le na Bližnjem vzhodu temveč na vsem svetu. Arafat in Barak sta se že vrnila v domovino, skrajneži na obeh straneh pa so si oddahnili.

S I. STRANI

IDENTITETA

Ali ne gremo v Evropo s Prešernom, Slomškom, Cankarjem in Župančičem, pa še z Gallusom in Kogojem, Vebrom in Ušeničnikom ter podobnimi velikani duha? Ali nam mora nemški predstavnik dajati lekcije o slovenski identiteti in ponosu? Politična Evropa nas bo sprejela kot Slovence, kar je naravno, in ne kot tujejezično izobražene tehnokrate (ki so seveda tudi potrebni), a niso naš izključni potni list za EU!

Pa dogodki zadnjih dni? Komaj je odšel evropski komisar Verheugen, je Državni svet druga - sicer neposredno neizvoljena - slovenska zbornica postavila notranjemu ministru vprašanje, ali je morda v Kočevskem Rogu na znani proslavi bil kršen dolo-

čen člen slovenske ustave. Vse naj bi se nanašalo na besede ljubljanskega nadškofa Rodeta, ki naj bi tu podpihival versko nestrpnost. Ali pa je bil v skladu s kako ustavo na svetu sam komunistični poboj v Kočevskem Rogu? Ali je sploh danes tako gledanje evropsko?

Naj za zaključek navedemo besede znanega narodnega buditelja Matije Majerja iz 1848, ko smo Slovenci tudi politično prvič postali narod. Tako pravi med drugim: "Slovenska narodnost in slavenski jezik! To je za nas: conditio sine qua non! to se pravi ali se mi ne oglasimo, kakor svobodni narod in ako svoj jezik ne ubranimo - smo muha, smo kakor riba brez vode, kakor ptica brez peruti..." Da bi to tudi danes poštevala uradna Slovenija na poti v Evropo!

KRATKA

G7 NA OTOKU OKINAWA

Prihodnje vrhunsko zasedanje sedmih industrijsko najbolj razvitih držav in Rusije bo od 20. do 22. julija 2001 v Genovi. Italija bo januarja prihodnjega leta prevzela začasno predsedstvo in torej odgovornost za ustrezno pripravo pomembnega srečanja. Kdor je pričakoval, da se bo zasedanje na japonskem otoku Okinawa končalo z odobritvijo vrste pomembnih ukrepov, je bil razočaran, saj so udeleženci poudarili veljavnost nekaterih načelnih stališč, stvarnih sklepov pa je bilo bore malo. Pred zasedanjem se je veliko govorilo, da je treba vsem revnim državam na svetu odpisati dolgove. V resnici pa so na svetu sklenili, da bodo odpisali dolgove le devetim državam tretjega sveta, in sicer za 8,6 milijarde dolarjev.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

KORAK V SMERI HUMANE GLOBALIZACIJE

Nedavno srečanje osmih industrijsko najbolj razvitih držav na Okinawi je vzbudilo upanje, da bomo pričeli kot razviti svet smotrneje gledati na prihodnost vsega sveta in s tem tudi na lastno prihodnost. Da bomo torej pričeli odločneje delovati v smeri razvoja v človeškem duhu. To pa pomeni, da se ne bomo več prepuščali logiki in praksi izkoriščanja manj razvitih, ker tudi za nas razvite ni vseeno, kako živijo ali naj bi živeli revni. Do Okinawe so se industrijsko najbolj razvite države ukvarjale izključno same s seboj, kolikšna je ekonomska rast, kako visoka je inflacija in kakšen deficit, skratka šlo je le za skrb za lastno dobrobit, se pravi za manj kot 10% svetovnega prebivalstva. Vse to kljub opozorilom strokovnjakov, da prav razviti svet s svojo še vedno neekološko proizvodnjo prispeva kar za 80% odpadkov, ti pa povzročajo vremenske spremembe in katastrofe, ki večinoma puščajo v nerazvitem svetu. In na Okinawi je bilo hvalevredno največ pozornosti posvečene prav temu nerazvitemu svetu: revščini, manjkajoči informacijski tehnologiji, nalezljivim boleznim, kot so aids, malarija, tuberkuloza, cenejšim zdravilom in podobno.

Seveda ne bi bilo umestno, kot bi se že v tem trenutku predajali nekoristnim iluzijam. Občutek namreč, da je svet ena sama celota in da vsa območja sveta vsak dan bolj vpli-

vajo na vsa druga in obratno, ta občutek je šele v povojih in se krepi le polagoma. Razviti svet je ves vprežen v vse hitrejši dvig svoje civilizacije, potrošništvo je še vedno v vzponu, najrazličnejše potrebe se še vedno večajo, namesto da bi se manjšale, in tej dirki za višjo življenjsko raven, ki ni očitno nikdar dovolj visoka, da bi človeka potešila, še ni videti konca. Toda na srečo se prav v tem, nemara zaključnem stopnjevanju pridobitništva vse prodorneje oglašajo glasovi, da je vse to brez odrešujočega smisla, človeka kot da na novo zaslužuje, ubija ga z neusmiljenim ritmom časa. Istočasno je po svetu vse več revščine in v nas se porajajo dobri nameni pomagati, toda tudi z njimi so težave. Dobri nameni namreč še niso dejanja in dokaz je kar nekajkrat objavljen sklep industrijsko najbolj razvitih držav, da bodo revnim državam črtale dolgove v višini 100 milijard ameriških dolarjev. V resnici je bilo črtanih dolgov le za 15 milijard ameriških dolarjev, tovrstne pomoči je bila deležna le četrtnina držav v stiski. Preiti je torej treba k dejanjem, saj so revščina in bolezni po svetu leglo vojn in vsakršnega zla oz. ogrožanja velikega dela človeštva. K dejanjem je treba preiti tudi zato, ker je dejavna pomoč sočloveku edina pot iz tistega labirinta nesmisla, v katerem se znajdemo, kadar mislimo le nase.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO
IN UPRAVA:34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 533177
FAX 0481 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 365473
FAX 040 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / DIMITRIJ VOLČIČ

ZAŠČITNI ZAKON, SLOVENIJA V EZ IN 5. KORIDOR "IN FIERI"

ERIKA JAZBAR

Kakšno vzdušje vlada v senatnih krogih po odobritvi zakonskega predloga o zaščiti slovenske manjšine v poslanski zbornici?

Verjetno so pretekli časi, ko so se ob nacionalnem vprašanju razvneli veliki spopadi. Mislim, da bi bilo danes težko, da bi se zaradi zapletljavega okoliščina v Celju spremenila avstrijska vlada, kot se je zgodilo v času Franca Jožefa. Če pomislimo, kdaj se je zadnjič govorilo o valdostanski in nemški manjšini v našem parlamentu, bomo videli, da je to bilo takrat, ko je šlo za izreden dogodek na področju dnevne kronike.

Če gre vse po normalni poti, problemi, s katerimi se parlament ukvarja, ne povzročajo emotivnih diskusij razen pri neposredno prizadetih. Zakon, o katerem se pogovarjava, seveda ni normalen zakon; moram pa povedati, da ležijo v parlamentarnih aktih številni zakoni, ki so pokopani že trideset let in na katere so ljudje že pozabili.

Problematika slovenske manjšine se ne vleče 30, temveč veliko več let; pomislimo na čase Gabrščka, duhovnika Gregorčiča in Tume, kako so se ostrili meči z nasprotno stranjo okoli vprašanja slovenskega zamejstva. Postopek zakonskega osnutka v senatu je zaključno razdobje faze, ki se je začela veliko prej. Mediji navadno zabeležijo le dnevne dogodke, niso pa sposobni spremljati procesov, ki pripeljejo do dogodkov. Naš zakon pa je dolg proces, okoli katerega se je zvrstila štafeta nekaj sto ljudi. V zaključni fazi so seveda nekateri mnenja, da gre samo za njihovo zaslug, to pa je že drugo vprašanje.

Uveljavljanje slovenske skupnosti je konstrukcija, ki je bila grobo prekinjena v času fašizma, nadaljuje pa se, odkar se je pojavilo nacionalno vprašanje.

Za normalnega senatorja, ki verjetno ne pozna problemov Beneške Slovenije, se to zdi normalen proces in se sprašuje, ali ni pred meseci glasoval za isti zakon. Marsikateri kolega namreč ne vidi razlike med temi normami in zaščito dvanajstih jezikovnih manjšin. Če je nekoliko bolj spreten, se mu zdi naš zakon nadaljevanje splošnega zakona za manjšine, s katerim je Italija povzela ideje o manjšinskih skupnostih, ki krožijo danes po Evropi. Okvirni zakon je nedvomno pomagal našemu, ker je iznesel nekatere smernice, ki jih zakon za zaščito Slovencev izpopolnjuje.

Kakšno je vzdušje v senatu?

Med tistimi, ki si prizadevajo za naš zakon, vlada seveda navdušenje. Drugi se ukvarjajo s splošnim volilnim mehanizmom, od katerega odvisi njihova osebna usoda, ali z vprašanjem biotehnologije; omenjeni tematiki sta namreč glavni temi, o katerih se razpravlja danes v senatu. Vlada pa seveda tudi atmosfera poletne lenobe med tistimi, ki že mislijo na počitnice.

Kolikor beremo italijanski vsedrjavni tisk, moramo priznati, da je o za nas ključnem vprašanju kratkomalo molčal.

Poslanska zbornica je pred kratkim končno odobrila zakonski predlog o zaščiti slovenske narodne manjšine v Italiji. Na vrsti je zdaj senat, ki bo, kot je bilo napovedano, začel proučevati vprašanje naše zaščite po poletnem premoru. Naprosili smo senatorja Dimitrija Volčiča, ki zadevo spremlja že od vsega začetka, da bi našim bralcem posredoval svoje vtise in predvidevanja o poteku in možnih zapletih, ki bi lahko nastali med razpravo o tem za našo manjšino življenjskem vprašanju.

Pred dnevi je bil na obisku v Rimu slovenski predsednik Kučan, italijanski mediji pa tudi o tem niso niti črtnili. Kako si to razlagate?

Odkar so meddržavni obiski delovnega značaja in potekajo v enem dnevu, se redkokdaj zabeležijo po časopisih, razen če z obeh strani ni jasne želje po poudarjenosti. V času, ko so državniki potovali z vlakom, je obisk trajal več dni. Danes je življenje postalo hitreje in to velja tudi za državnike, ki opravijo svoje obiske in razgovore v skrajšanem času in se takoj vrnejo v svojo državo. Če pomislimo, da je v vsaki evropski prestolnici nekaj državnikov na dan in vsebinsko pomemben obisk državnika vsaj enkrat na teden, pomeni, da žrtev omenjene anonimnosti ni le slovenski predsednik, temveč gre za normalno prakso. Lahko spregovoriva tudi o izjemah. Če bi omenjena predsednika dosegla sporazum glede kakšne zelo pomembne točke, bi srečanje postalo dogodek, o katerem velja poročati. Če bi se npr. dogovorila o trasi 5. koridorja, potem bi verjetno iz tiskovne konference kak časopis izvelkel članek. Samo srečanje v današnjih časih ni več novica, zlasti ko gre za evropske državnike, ki so v stalnem stiku. V bistvu se dogodek odvija in ponavlja na istem odru.

Jasno je, da je državna agencija posredovala novico o srečanju. Če se ni pojavila v časopisih, pomeni, da srečanje med predsednikoma ni šlo skozi rešeto, ko so med 6.000-7.000 dogodki dneva izbrali 300 dogodkov, o katerih naj piše časopis. Srečanje med predsednikoma ni šlo skozi rešeto. Verjetno pa se bo v kvalificiranem tedniku ali reviji pojavila analiza odnosov med Italijo in Slovenijo, ki bo posledica tega srečanja.

Vladajoča leva sredina je v budi krizi. Mislite, da utegne to stanje vplivati na potek parlamentarnega postopka v zvezi z našo zaščito, čeprav vemo, da ima leva sredina v senatni zbornici krepko večino?

Leva sredina ima krepko večino, ne odloča pa o tem, kdaj bodo splošne volitve. Če se bodo volitve normalno odigrale spomladi leta 2001, potem imamo na razpolago luknjo med koncem septembra in začetkom novembra, ki bi jo lahko uporabili za odobritev zaščitnega zakona. Novembra se namreč začne proračuni, finančna vprašanja in zapleti okoli volilne zakonodaje. Če bo prišlo do novih pravil, jih bo treba tudi proučiti, kar pomeni, da bo imel parlament veliko dela in za druge problematike ne bo prostora.

Imamo torej priložnost, da zakon odobrimo med koncem meseca septembra in oktobra. Zakaj bi zakon lahko propadel? Senat o zakonu ne bo razpravljal, ker je do razprave prišlo že v poslanski zbor-

nici. Naloga večine je samo v tem, da odobri tekst, ki ga je sprejela poslanska zbornica. Če se spremeni ena sama vejica pri kateremkoli členu, mora tekst ponovno v poslansko zbornico in se postopek začne znova. Iz tega izhaja, da mora biti večina stalno prisotna v sejni dvorani, tako da onemogoči nasprotnikom, da v odsotnosti senatorjev večine izglasujejo amandma, ki bi prisilil zakon, da se znova vrne v zbornico.

Naloga leve sredine je torej v tem, da je stalno prisotna in budna, ko se govori o zakonih, ki se selijo iz zbornice v senat. Krepka večina je v senatu samo takrat, ko so izvoljeni predstavniki prisotni.

Velja namreč povedati, da je marsikateri senator že začel z volilno kampanjo, kar pomeni, da je vedno bolj prisoten na terenu in vedno manj v plenumu. Velike pomembnosti bo zato tudi datum, ko bomo obravnavali zaščitni zakon. Mislim, da je vsem jasno, da je za prisotnost kolegov velika razlika, če do glasovanja pride v terek, ko so vsi prisotni, ali v petek, ko jih je polovica že odpotovala v svoj izbirni kraj.

Poglavje zase je tudi politična volja opozicije, da se poslužuje raznih trikov za upočasnitev celotne zadeve v upanju, da medtem pridejo v obravnavo v senat drugi pomembnejši ukrepi, ki bi izrinili naš zakon pred glasovanjem. Mislim, da so te glavne nevarnosti, ki pretijo našemu zakonu; moram pa povedati, da se jim s primerno pozornostjo ni težko izogniti.

Tržaški senator Oljke Camerini je večkrat izjavil, da se bosta skupno zavzemala, da bi se senatna zbornica čimprej začela ukvarjati s problemom naše zaščite. Na katere vplivne kolege se nameravate

posebej obrniti, da bi zadeva čimprej stekla?

Prejšnji teden sem se srečal s predsednikom Mancinom, ki mi je posredoval razpoložljivost za obisk predsednikov obeh krovnih organizacij slovenske manjšine v tem tednu. Hkrati tečejo razgovori z voditelji posameznih parlamentarnih skupin, ki bi glasovale za zaščitni zakon, da bi povečali njihovo občutljivost do naše problematike. Nujno je namreč, da jim jasno poveš pomen, ki ga nosi v sebi zakon za odnose s Slovenijo, za življenje ob meji ter ne nazadnje za dobro ime Italije.

Vi ste tudi evropski parlamentarec, izvoljen na listi Levih demokratov. V zadnjem času je v tukajšnji javnosti precej odjeknila novica, da ste predlagali nekakšno oživitve proste cone vzdolž meje s Slovenijo na Goriškem, kakršno je predvideval Osimski sporazum na tržaškem Krasu. Bi natančneje obrazložili to svojo usekakor zanimivo zamisel?

Pogosto se dogaja, da se marsikdo rad ponaša z idejami, ki niso vedno sad osebnih intuicij. V omenjenem primeru sem si prebral osimski tekst, ki sta ga izpod ton papirja znova obelodanila dva strokovnjaka in sem preveril njegovo juridično veljavnost v Rimu in Bruslju. Osimski sporazum so podedovale države naslednice. V njem so nekatera določila, ki so še aktualna, med temi je tudi industrijska cona, ki takrat Tržačanom ni ugajala, ni pa bila niti ukinjena, kar pomeni, da je še izvedljiva. Treba se je vprašati oz. treba je vprašati strokovnjake o zapletenem vprašanju. Kaže, da je mogoče, da se omenjena cona lahko razširi na druga ob-

močja, ki so v neposredni bližini. Če bi jo razširili na nekatera področja goriške pokrajine, bi bilo to koristno za goriško ekonomijo. Potrebno je pregledati juridično veljavnost zamisli, potreben je sporazum s slovensko vlado kot naslednico Jugoslavije kot podpisnice Osimskega sporazuma, treba je, da obe državi predstavita skupni načrt za omejeno področje v Bruslju. Proces je torej precej dolg. Na podlagi tega razmišljanja sem pripravil predlog, ki ga morata izglasovati obe zbornici, da se proces sploh lahko začne.

Ideja prostih con je danes precej nepopularna, zato bi bilo bolje, če bi govorili o "zakonu 180 z nekaterimi olajšavami". Beseda Osimo je v Trstu povzročila veliko nespo- razumov, saj so nekateri začeli napadati, ne da bi vedeli, o čem govorimo in govorijo. Zgodovinske, zemljepisne in vsebinske razlike so namreč tako velike, da nova cona, razširjena na del goriškega območja, nima dejansko nobene zveze z Osimskim sporazumom.

Kaj bi prineslo goriški pokrajini?

Med drugim bi omogočilo zelo dobro bančno poslovanje v okviru tovrnega postajališča. Ko se meja Schengena, t.j. območje, v katerem je potrebna kontrola blaga, z vstopom Slovenije v EZ preloži na vzhod ali dlje, se tovrnjaki ne bodo več ustavljali 24 ur na goriškem postajališču, temveč bodo v uri ali manj uredili vse potrebne obveznosti. Jasno je, da je nujno omenjenim strukturam dodeliti novo vsebino. Če že vsi trdijo, da bo tovrno postajališče predstavljalo gospodarsko prihodnost mesta Gorice, mu je treba najti primerno funkcijo. Profesionalno skladišče dragocenega lesa npr. ali blaga, ki ga pripeljejo do Červinjana, potrebuje primerne strukture in servise. Ko se v dnevnem časopisju pojavljajo posegi, v katerih stalno govorijo o "sistemu", ki edini lahko privabi podjetnike, pomeni ravno to. Nuditi moramo potrebne servise, sicer ne bo nihče imel pravih pogojev, da se pri nas ustavi in uskladišči svoje blago. Mislim, da je v tej namembnosti bodočnost omenjenih struktur, ki lahko privabijo tudi nekatere manjše industrije. Če se seveda strinjamo, da se bo bodočnost Gorice gradila na ponudbi univerzitetnega pouka in tovrnega postajališča.

Aktualno je snovanje načrta hitre cestne in železniške povezave Barcelona-Kijev, ki pobilže zadeva tudi naše kraje. Prvotno se je zdelo, da bo trasa šla po Goriški, upoštevala pa bi tudi interese tržaškega in koprškega pristanišča. Haiderjev obisk v Vidmu pa je vse to postavil pod velik vprašaj, saj je avstrijski predstavnik jasno govoril o trasi, ki naj bi šla po Kanalski dolini, s čimer bi odrezala tako Goriško kot Trst. Kakšno je vaše mnenje o tem pomembnem vprašanju?

Peti koridor je največja megla na tem svetu. Bilo je mnogo domačih polemik, ki pa niso nikoli prišle do Bruslja.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU BZLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

17. NAVADNA NEDELJA

"Daj ljudem, da bodo jedli!" (2 Kr 4, 42-43)
 "Oči vseh čakajo na Gospoda." (Ps 145, 15)
 "V ljubezni prenašajte drug drugega." (Ef 4, 2)
 "Poberite koščke, ki so ostali, da kaj ne bo šlo v izgubo." (Jn 6, 12)

Jechmenov kruh je veljal v Palestini za časa našega Gospoda za kruh revnih slojev; za uboge pa je bil to najboljši na svetu. Hvaležni so bili za sveže klasje, ki so ga mlatili tako kakor pri nas; cepec je zapel nad žitnim klasjem; zlata zrna so zaplesala po široki ceradi na dvorišču, z njimi smo napolnili rešeto ter vejali, da so odletele pleve z resinami vred. Nekaj kilogramov smo nato tolkli v "kamnu", da je žito postalo prej groba kot fina, a vendar čudovita moka. Iz nje so matere spekle prvi novi kruh. Ostalo klasje pa so obdelali pozneje z mlatilnico ter v mlinu.

Mentrga/vintla/ je hranila več zamesenih hlebcev, ki so prekvašeni, neslišno vstajali/snidli/, nakar so jih porazdelili po razbeljeni peči. Pečeni kruh, pri nas pšenični, je nosil veliko znamenje križa. Za zaužitje je bilo treba še malce počakati, da se je kruh primerno ohladil.

Jezus je imel v mislih vso dolgo pot, ki jo mora prehoditi kruh do peke, od božjega zrna in dela človeških rok, ko je obljubljal kruh od zgoraj, iz nebes (Jn 6, 51).

Tako naj bi mi lažje doumeli njega kot hrano za večno življenje, ja, kot večno življenje samo.

Jezusov pouk zahteva vero kot neobhodno potrebno za razumevanje tega kruha. Verujemo namreč, da je on postal pravi človek, da je resnično trpel in resnično umrl ter resnično telesno od mrtvih vstal. A obenem poudarja, da ga ne jemo in pijemo samo v veri, pač pa tudi zakramentalno pod podobo kruha in vina (Jn 6, 51-59), ker je on tisto zrno, ki je šlo skozi razbeljeno peč trpljenja in ga je vsega pripravilo kot slasten duhovni kruh in kot vino našega veselja.

Sv. škof in mučenec Ignacij Antiohijski prosi, da bi bil vreden priti k Bogu po hudem mučeništvu po zgledu Jezusa Kristusa: "Božje zrno sem in zobje zveri me zmeljejo, da bom čist Kristusov kruh" (pis. Rim 4, 1-2). Smrt je zanj rojstvo: "Rojstvo se mi bliža. Ko pridem tja, bom človek. Dovolite mi, da posnemam trpljenje svojega Boga!... Vladar tega sveta me hoče ugrabiti in uničiti moje teženje k Bogu" (ist. 4, 1ss).

Materializem pa hoče samo vidni kruh, brez vere in brez zakramenta. Jezus opozarja na to nevarnost, ki ceni le čudeže in strmi nad Jezusovo močjo proti boleznim in pomanjkanju (Jn 6, 14-15). Toda on ne bo nosil na tem svetu krone, kakor bi ljudje hoteli, pač pa trnje in križ: to bo njegovo kraljevanje, ki bo šele na koncu prejelo krono življenja. Tudi ne bo dajal vsak dan kruha in rib, ker moramo ceniti koščke, ki so ostali. Teh je pa vedno veliko, dovolj za vse (2 Kr 4, 43.44, Jn 6, 12.13).

V sovjetskem koncentracijskem taborišču je več barak. V eni izmed njih je tudi nemški vojni ujetnik. Svoj kos kruha, ki ga je prejel zjutraj, postavi na mizo ter ob obhodu, ki traja cel dan, si odreže z nitjo sukanca, ki si ga je bil potrpežljivo vzel iz jopiča, tanko rezino. Nese si jo v usta, počasi žveči in tako, skoraj obredno, je ves dan. Kako je znal ceniti kruh! Kdo izmed njegovih tovarišev je svoj delež kruha pojedel na mah, drug v dveh ugrizih, kdo ga je zamenjal za čik cigarete. Lačni zna ceniti vsako zrno; Jezusovi mučenci so zaradi lakote smukali klasje in jedli (Mt 12, 1).

Po prvem sv. obhajilu ostajajo ponekod samo koščki; po birmi je stanje še težje.

Zato sta potrebna prebiranje in razlaga Jezusove besede o tem. On se je namreč najprej zahvalil Očetu za kruh. Tako bremo pri Jn 6, 11. Hvaležnost za vsakdanji kruh, ki ga še ogromno ljudi po svetu nima; trdo dela zanj, spomin na pomanjkanje v preteklosti, na lakoto celo, izvajajo iz nas molitev pred jedjo in po njej. A pridružiti se jim mora delitev s sestrami in brati, ki so lačni in potrebni vsega za preživetje in dostojno človekovo življenje.

Že prerok Elizej ukazuje in to kar dvakrat možu, ki je bil prinesel v vreči kruh iz prvega žita: "Daj ljudem, da bodo jedli!" (2 Kr 4, 42.43). So ljudje, ki živijo skromno, a dajejo svoj delež za lačne po svetu. Ravnajo se po Jezusovem izreku: "Zastoj ste prejeli, zastoj dajajte" (Mt 10, 8). Vse življenje smatrajo namreč za en sam veliki dar, ki smo ga prejeli, da ga z vso ljubeznijo gojimo, tudi po načrtnem študiju krščanskega socialnega nauka (gl. npr. "Družbeni nauk Cerkve" - MH Celje 1994 ter E. Vršaj, "Jubilej 2000", Ognjišče 1999). Ljubezen mora namreč najti vsa pota do človeka, do bližnjega: "V ljubezni prenašajte drug drugega" (Ef 4, 2), ki sloni na zapovedi: "Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!" (Mt 19, 19).

Tako Jezus govori še danes učencem: "Dajte jim vi jesti!" (Mr 6, 37), a vedno pripravljen, saj mi tega sami od sebe ne zmoremo, da nasiti nas vse z vero, kruhom, evharistijo, ljubeznijo in življenjem (Jn 6, 6).

Prosimo, da bi takšnemu prijatelju docela zaupali.

S 1. STRANI / MSGR. PIERINO GELMINI V SLOVENIJI

VZETI EVANGELIJ...

Osebo in v imenu vseh Slovencev se mu je zahvalil za storjeno delo v boju proti odvisnosti, za vse, kar sam in s svojimi neštetimi sodelavci dela za mlade, ki so zašli na pot mamil.

"Cerkve ne more ostati križem rok, zlasti pred mamili in vsem, kar je povazano z njimi! Vsak človek je namreč neskončno velik in vsakomur moramo zaupati!" je dejal msgr. Gelmini na tiskovni konferenci, ki se je udeležil tudi ljubljanski nadškof dr. Franc Rode. Ta se je msgr. Pierinu topla zahvalil za vse, kar je dobrega storil slovenskim mladim, saj ima danes Gelminijeva organizacija za boj proti mamilom in vračanje v življenje mladih v Sloveniji že pet skupnosti, pet domov, v katerih se zbira mladi, ki se odločijo, da ne bodo vse življenje sužnji varljive omame. Prav v četrtek, 20. julija, je msgr. Pierino skupno s koprskim škofom msgr. Metodrom Pirihom svečano odprl nov dom v Vremah, kjer bo odslej nova skupnost Srečanje. Dan kasneje pa je msgr. Gelmini odprl še skupnost Razbor, tik pred odprtjem pa je tudi mariborski škof, v katerem naj bi zbirali mlada dekleta, ki imajo otroke, a so zaslužjena z drogami in zato nujno potrebujejo pomoč.

"Če Cerkve nima poslušna za ljudi v stiski, kakšna Cerkve je?" se je na glas vprašal portoroški župnik Franc Prelec, ki se je na slovenski obali že pred mnogo leti sam spoprijel z bojem proti drogi. "Ko mi je na vrata potrkal prvi narkoman in me prosil pomoči, sem vedel, da moram pomagati, a nisem vedel, na koga naj se obrnem," se je začetkov spominjal primorski duhovnik, ki je evangelij vzel zares. Najprej je stopil do bližnjega zdravnika; ko tudi ta ni zadoščeval, se je povezal z g. Pierinom Gelminijem in nastala

je prva skupnost Srečanje na Kostanjevici pri Novi Gorici, kjer so bratje frančiškani velikodušno odstopili del samostana. Veliko vlogo pri boju proti odvisnosti od mamil ima na Slovenskem krščanska ustanova Karitas, katere najvišji predstavniki so tudi spregovorili v Ljubljani. Ko je g. Prelec predstavljal don Pierina, je dejal, da se je slednji uveljavil zato, ker je v vsakodnevem življenju začel udeleževati evangelij in se je pri tem držal pravila, da lahko vsakomur zaupa, ker Bog zaupa vsakemu človeku. Msgr. Gelmini je prisotne takoj prepričal s svojo iskrenostjo, enostavnim, a ne banalnim jezikom in predvsem z veliko vero v sočloveka, ki temelji na veri v Boga in na evangeljski resnici, da smo pred Bogom vsi enaki, enakopravni in vsi deležni Njegovega zaupanja in ljubezni. "Skupnost Srečanje temelji na evangeliju in zato rad rečem, da gre za Kristusovo terapijo ozdravljanja mladih odvisnikov in njihovega vračanja v življenje, vračanja v družbo," je dejal iskriči msgr. Gelmini, iz katerega brizgata življenjske in pozitivne energije. Ob njem človek težko ostane ravnodušen. "V naših skupnostih, komunah, imamo budište, muslimane in neverne ljudi. Od njih pričakujemo, da svoje versko prepričanje gojijo, da ostanejo budisti, muslimani; edino stvar, ki pa jo morajo vsi, ki stopijo v komunno, spoštovati, je pravilnik naše skupnosti," je prepričljivo povedal. Naravnost žareč od veselja pa je msgr. Gelmini postal, ko je spregovoril o tem, da jih je pred kratkim Organizacija združenih narodov priznala kot članico: "OZN nam je dala sedež v skupščini v New Yorku in nas tako povzdignila na raven države. Tako smo dobili priznanje za naš boj proti drogi;

z veseljem vam tudi povem, da bomo naslednji mesec odprli novo skupnost tudi v New Yorku. S seboj bom v to velemesto popeljal tudi slovenskega fanta, ki bo druge učil, kako se mora nanovo začeti živeti, da se lahko odvadiš mamil, da svobodno spet zaživiš, da se vrneš v življenje in družbo, v kateri mora vsakdo od nas odigrati svojo vlogo."

"Odločno sem proti zdravljenju odvisnikov z metadonom, ki je mamilo, sicer sintetična droga, a vedno droga! Zato mora biti metadon samo sredstvo odvajanja prve dni zdravljenja odvisnika in ne od države uzakonjena droga! Prav tako smo proti od države nadzorovani delitvi heroina, ker v tem početju ni rešitve. Droga ceste namreč postane droga države in to je zgrešeno. Mamila so namreč vse prej kot bolezen, so neke vrste odgovor na našo družbo in neumeščenost mladostnika vanjo. Droga odraža neprilagojenost mladih, droga je bolezen duha in duše, ne pa bolezen! Pri delu nas vodi vera v Boga in človeka! Vere se poslužujemo, da skušamo pozdraviti človeka v njegove bistvu. In kdo lahko reče, da je nekdo neozdravljiv, da se ni zmožen ozdraviti od grde navade uživanja mamil? Vedno moramo verjeti, da vsakdo lahko ozdravi, da se lahko vrne v družbo, da se mu odpre življenje, od katerega se je oddaljil, ko se je zaprl v lažni omamni svet mamil!" je pomembno poudaril msgr. Gelmini v Ljubljani. "Zato ponavljam in kričim na ves glas: ne obstajajo t.i. lahke in težke droge, ampak samo droge. Jasno je, da sem proti razpečevanju in legalizaciji t.i. lahkih drog, ker so te samo prvi korak v trajno odvisnost od težkih mamil. Poglejte: 40 let se že borim proti mamilom in izkušnje nekaj tudi povedo. Od petnajstih slovenskih fan-

tov, ki so te dni stopili v skupnosti Srečanje v Razboru in Vremah, jih je dvanajst začelo najprej z marijuano. Droga ubija najprej psiho in dušo, kasneje tudi telo! Sem proti razširjenemu mnenju, da je pač potrebno z drogo sobivati, ker so posledice droge izjemno hude za vso družbo," je še dejal msgr. Gelmini in sklenil s pomembnimi besedami, ki pa niso samo besede, saj širokopleči in veseli italijanski duhovnik trdno stoji za njimi s svojim vsakodnevnim življenjem: "Tam, kjer je nekdo, ki trpi, mora biti tudi nekdo, ki ljubi! Mladih ne smemo pustiti, da se sami uničujejo, ampak jim moramo pomagati, da se vrnejo v življenje, kajti droga jih peha v smrt!"

Za msgr. Gelminijem je svoje pričevanje podal mladi štajerski fant Zlatko Blažič, ki je ozdravel v skupnosti Srečanje. Pretresljivo ga je bilo poslušati, ko je opisoval svojo pot: "Skupnost je možnost in ni garancija, da boš ozdravel. »Don Pierino« pravi, da je tu na delu Božja ljubezen, ker je pač on veren, a jaz zase lahko rečem, da sem v skupnosti spet odkril življenje in z vsemi močmi zgrabil možnost ozdravljenja in vrnitve v življenje. Več kot besede naredijo zgledi... Življenje v skupnosti sem doživljal kot življenje v veliki družini. »Don Pierino« bom vse življenje hvaležen, da sem danes tu, da danes nisem več odvisen od drog in lahko drugim pomagam, da se počasi, a vztrajno vračajo v življenje!"

Direktor Urada Republike Slovenije za boj proti drogi dr. Milan Krek pa je italijanskega duhovnika pozdravil kot starega prijatelja in se spomnil časov, ko je msgr. Gelmini pomagal pri začetnih bojih proti drogam njemu in g. Prelcu; onadva sta namreč pionirja boja proti odvisnosti na Slovenskem. "Droga se ne zgodi sama po sebi, ampak je posledica tistega, kar se ni zgodilo," je poudaril dr. Krek in se zahvalil prelatu.

KOMISIJA PRAVIČNOST IN MIR

O UMETNI OPLODITVI

dva vidika. Prvič, sodobna tehnologija je na področju medicine naredila velik razvoj, ki je v dobrobit človeku in njegovemu zdravju. Drugič, stiska ljudi, ki so neplodni, je velika in vredna vse pozornosti. Treba jim je pomagati. Za pomoč te vrste pa umetna oploditev ni edino sredstvo. Terapevtski posegi, ki imajo namen, da zagotovijo človeku potencialno rodovitnost (...), so zelo primeren način pomoči vsem, ki imajo težave s spočetjem. Na tem področju ima medicina veliko možnosti, ki še zdaleč niso izkoriščene, ljudje pa so z njimi tudi premalo seznanjeni. Prav tako se v aktualni razpravi nič ne govori o psihosomatskih razlogih za neplodnost oz. plodnost (...).

Ko ima katoliška Cerkve v teh vprašanih resne etične pomisleke, izhaja iz podmene, da je na človeka potrebno gle-

dati kot na telesno in duhovno enovito bitje, kot na osebnostno naravo, ki ne dovoljuje, da bi človeka zreducirali na brezimno biološko maso. Dostojanstvo človeka v vsej njegovi stvarnosti tudi zahteva, da ga ščitimo od spočetja do smrti. (...) Katoliška Cerkve zagovarja monogamno družino, ki temelji na medsebojni osebni podaritvi moža in žene in njeni odprtosti za rodovitnost. Govoriti o individualni pravici do otroka je s tega vidika nesprejemljivo, ker tudi mati nima pravice do otroka, še manj pa pravico nad otrokom. Človek človeku ni pravica, ampak dar, temeljni medčloveški odnos pa je medsebojno spoštovanje, tudi spoštovanje materine do - rojenega ali nerojenega - otroka. Vse oblike heterologne oploditve pa so v nasprotju z monogamno družino in resničnim dobrim za otroka.

Izhajajoč iz človeka kot telesno duhovno enovitosti, je tudi prokreativno dejanje moža in žene osebno in ne zgolj biološko dejanje. Neplodnost je predvsem problem biološke stvarnosti človeka, ki je tudi umetna oploditev ne more v celoti odpraviti. Človek kot oseba pa se lahko na rodoviten način uresniči tudi, če je neploden. S tega vidika je v naši kulturi nekaj hudo narobe, če imamo v isti kliniki vrste za splav in vrste za umetno oploditev.

(...) Komisija Pravičnost in mir apelira na slovensko javnost, da razpravo o tako pomembnih vprašanih človeške prihodnosti prenesemo z ideološko-politične ravni na raven strok, ki se ukvarjajo s človekom. Od državnega zbora pa pričakuje, da bo bolj kakor doslej upošteval mnenja strokovnjakov in sprejel zakon, ki bo strokovno utemeljen in ki ga bo spremljala celovita informiranost prizadetih o etičnih dilemah umetne oploditve.

V SPOMIN NADŠKOFU ANTONU VOVKU

SKALA V OBRAMBI CERKVE

V Trziču na Gorenjskem so v nedeljo, 16. t.m., slovesno obhajali spomin na škofa Antona Vovka, ki je bil v tem mestecu za kaplana od leta 1926 do 1928 in kasneje župnik do 1940. V Trziču so se 60-letnice Vovkovega duhovnega pastirstva v župniji spomnili s sveto mašo in slovesnim odkritjem spomenika, ki ga je izdelal kipar Vinko Ribnikar. Med sveto mašo je imel ljubljanski nadškof dr. Franc Rode pridigo, v kateri je prikazal svetli lik škofa Vovka v mračnih časih. Objavljamo jo v celoti.

V prvem berilu smo slišali besede preroka Amosa, ki mu branijo, da bi prerokoval v kraljevem svetišču. "Nisem bil prerok ne sin preroka, redil sem govedo in gojil smokve. Gospod me je vzel iz črede in mi je rekel: Pojdi, prerokuj mojemu ljudstvu Izraelu" (Amos 7, 14-15).

To je bil čas, ko je severni del izraelskega ljudstva pod pritiskom nezvestih kraljev zapadel v malikovanje in se izneveril pravemu Bogu.

Vzporedje med poklicem preroka Amosa in škofa Vovka bije v oči: kot Amosa je Bog poklical tega kmečkega fanta iz Vrbe in ga izbral za svojega glasnika v najtežjem obdobju za vero slovenskega naroda.

Za prvo Vovkovo nedeljo, ki jo bomo odslej obhajali vsako leto, da oživljamo spomin na velikega pastirja in molimo za njegovo beatifikacijo, smo se zbrali v Trziču, kjer je bil ka-

plan od leta 1926 do 1928, nato pa župnik do leta 1940. V teh letih mu je Trzič prirasel k srcu. V svojih zapisih, ki jih hranimo na ordinariatu, ga imenuje "župnija mojega delovanja in lepih spominov".

Ko se je prvič kot škof 1. junija 1947 vrnil v Trzič za birmo, je zapisal: "Par minut pred deveto smo bili pred trziško cerkvijo. Vse tako okrašeno zunaj in znotraj, kot še nikoli. Vso noč so posebni čuvaji čuvali, da ne bi kdo kaj podrl okoli cerkve. Cerkev nabita, petje kar premočno. Vročina v cerkvi taka, da sem bil ves premočen. Ko je bilo birmovanje, se nihče ni domov zganil, vse me je zunaj spremljalo in lepo so se obnašali."

To so bili hudi časi za vero. Po množičnih pobojih prejšnjih let so sledili procesi proti duhovnikom in redovnikom, z obsodbami na več let prisilnega dela. Katoliške šole in zavodi so bili ukinjeni, cerkve-

ni tisk zatrt, redovnice so bile izgnane iz bolnišnic in vzgojnih zavodov.

Komunistična partija je napovedala "dosledno in sistematično ideološko borbo" proti Cerkvi (Seja CK KPS, 30. 6. 1952). Predvsem je hotela odvrniti od vere mladino s tem, da je poskrbela "za zabavo in razvedrilo zlasti v času obredov, kot protisredstvo romarjem je organizirala izlete" (prav tam).

Trn v peti je bil verouk, tedaj še neobvezen šolski predmet, ki so ga mladi množično obiskovali. Partija je ugotavljala, da je na tem področju storila vse premalo. Centralni komite je bil zaskrbljen: "Med učitelji je še vedno premalo sposobnosti za ideološko borbo, otežuje pa še dejstvo, da tudi komunisti pošiljajo otroke k verouku." Skrbni jih nov pristop Cerkve k problemu: "Delajo na tem, da bi se poglobila verska vzgoja, poglobljajo verske običaje." Centralni komite ugotavlja za leto 1950: "Birna je bila letos povsod bolj obiskana kot doslej in ni bilo proti temu prave borbe."

V svoji protiverski gonji predstavljajo vero kot pusto in dolgočasno, predvsem pa skušajo ljudi ustrahovati. V tem ozračju miselnega terorja škof Vovk stoji kot skala v obrambi Cerkve in poziva kristjane k pogumnemu izpovedovanju vere. V pastirskem pismu z dne 2. februarja 1952 se obrača na starše in jih spodbuja, naj dajejo svojim otrokom zgled vselega in pogumnega življenja po veri. "Nobena napaka na vas se mlademu rodu ne zdi grša kakor nedoslednost in strahopetnost. Varujte svoj ugled z odkritim in doslednim življenjem po veri."

Z namenom, da spodbije uradno propagando, ki predstavlja krščanstvo kot žalostno mračnjaštvo, škof piše: "Resnična vernost in pobožnost nikoli nista v nasprotju s pravim veseljem in vedrim pogledom na svet in življenje. Resnična vernost je šele pravi temelj veselju, pogumu in trdnosti. Tak človek ve, da "tistim,

ki Boga ljubijo, vse pripomore k dobremu" (Rim 8,28). Resničen kristjan mora biti vedno žarišče veselja, vedre podjetnosti, sončne pogumnosti in tudi svoji okolici opora in moč."

Taka opora in moč za slovenske kristjane je bil tedaj v prvi vrsti škof Vovk. Svoj neomajni pogum v brambi vere je izpričal ob vsakem koraku. Niso ga uklonila nočna zasliševanja na sedežu Ozne, niso ga ustrahovala sramotena naščuvana drhali, niso ga strle grožnje tistih, ki so mu stregli po življenju. Naj navedem samo en primer, ki ga pokaže v vsej njegovi človeški in škofovski veličini.

Zgodilo se je 27. avgusta 1947, ko je bil za nekaj dni na oddihu pri župniku v Dolenjskih Toplicah. Sam pripoveduje: "Nekaj po deveti uri zvečer, ko smo se že vsi podali k počitku, se začujejo koraki na vrtu in prav pod oknom moje sobe nekdo divje zakriči: 'Dol s škofom! Ven s farji!' Vpitje je bilo vedno bolj divje in zahtevno. Prihrumeli so v prvo nadstropje in naredili so polkrog okoli mene. Eden je bil posebno divji." Dovolil si je nesramno namigovanje na škofovo zasebno življenje. Škof Vovk nadaljuje: "Zagorelo je v meni in z glasom, ki je skoraj pretresal stene, sem odgovoril: Če mi karkoli očitata, moram potrpeti, ker je to pač danes usoda duhovnikov. Izrečenega očitka pa ne potrpi, ker ga potrpeti ne smem. Tudi najmanjši prah mi ženske predbacivati ne more. To mirno izjavim za celo svoje življenje. In zato zahtevam: Povejte svoje ime, da se pomenimo drugod. Ta trenutek so vsi ostrmeli."

Potem sem povzel besedo: Nisem se še javno hvalil, pa sem primoran, da se. Rodil sem se v isti kamri kot največji slovenski pesnik dr. Prešeren. In če bi se za eno mrvico kdaj pregrešil zoper slovenski narod, ne bi imel pravice, da se s tem hvalim. Tako sem pa na svoj slovenski rod lahko ponosen. Še bolj sem pa ponosen na to, da sem duhovnik katoliške Cerkve. In člani Cerkve ste tudi vi. Če ste pa člani Cerkve, imate do nje tudi dolžnosti. Ena izmed dolžnosti je tudi ta, da spoštujete njene predstavnike. Pa vas k temu niti ne pozivam, pač pa vas prosim: bodite vsaj dostojni."

Demonstranti so bili v mučnem položaju. Odgovoriti niso imeli kaj. Dva izmed njih sta dala znamenje za odhod. Takoj ko so odšli iz župnišča, so zaklicali: "Živela komunistična partija! Živel maršal Tito! Zapeli so še partizansko pesem. Takoj nato so zabrneli motorji in so se odpeljali."

Kakšen pogum! Kakšna slovenska in krščanska samozavest! Kakšna knežja veličina! Pa naj bi mi, ki živimo v svobodni državi, še skrivali svojo vero in se sramovali svoje pripadnosti Cerkvi?

Naj nas junaški zgled škofa Vovka navdihuje v naših mislih in dejanjih. Amen.

SVETNIK TEDNA

1. AVGUST

SILVESTER ČUK

ALFONZ M. LIGUORI,
CERKVENI UČITELJ

Iz življenja Friderika Barage, misijonarja in škofa med ameriškimi Indijanci in slovenskega svetniškega kandidata, je znano, da so ga verniki povsod, kjer je deloval, vzljubili, ker je znal tako prisrčno govoriti o božjem usmiljenju in vseodrešujoči božji ljubezni. Njegovi stanovski tovariši so se iz njega norčevali, ker so bili janzenisti in so pod krinko bogoljubne strogosti ljudi odvrčali od pobožnosti. Baraga je svoje oznanjevanje nadaljeval s svojimi znamenitimi molitveniki: Dušna paša, Zlata jabolka, Obiskovanje Jezusa Kristusa v presvetem rešnjem Telesu in Pozdravljenje Marije. Napisani so v duhu spisov današnjega slavljenca sv. Alfonza Marije Liguorija, s katerim se je Baraga seznanil pri svojem duhovnem voditelju sv. Klemenu Dvoržaku med svojim študijem prava na Dunaju.

Alfonz Marija Liguori se je rodil 27. septembra 1696 v kraju Marianella pri Neaplju kot najstarejši od osmih otrok bogate plemiške družine. Bil je izredno nadarjen in že pri sedemnajstih letih je končal študij prava z doktoratom. Ko mu je bilo dvajset let, je odprl samostojno odvetniško pisarno in je užival med ljudmi velik ugled. Ko je izgubil neko zelo pomembno pravdo, je sklenil dati pravo slovo in postati duhovnik. Mašniško posvečenje je prejel leta 1726 kot član misijonskega društva neapelskih duhovnikov. Takoj je začel delovati z modernimi prijemi v domačem mestu, zlasti med moško mladino. V nasprotju s tedanjim baročnim okusom so bile njegove pridige naravne, krepke in jasne. Med zdravljenjem v nekem gorskem kraju nad Neapljem je videl popolno zapuščenost in nevednost tamkajšnjih ljudi in sklenil, da bo ustanovil redovno družbo za pomoč najbolj zapuščenim. In res je 9. novembra 1732 zaživela kongregacija presvetega Odrašenika: Odrašenik se po latinsko pravi Redemptor, zato se njegovi redovniki imenujejo redemptoristi. Sprva je kazalo na popoln polom, pozneje, zlasti potem, ko je delovanje družbe po zaslugi Klemen Dvoržaka ali Hofbauerja zajelo avstrijske dežele, pa se je povsod hitro širila in še danes uspešno deluje posebno na področju ljudskih misijonov. Družbo redemptoristov je potrdil papež Benedikt XIV. leta 1749.

Alfonz in njegovi tovariši so na misijonih poleg osnovnih verskih resnic obravnavali tudi take, ki vernikom vzbujajo zaupanje v Boga in ljubezen do njega - božje usmiljenje, ljubezen Zveličarja, ki se razodeva v njegovem trpljenju in v evharistiji, dobroto Matere božje in moč njene priprošnje. Hotel je, da bi bili njegovi misijonarji ne le dobri pridigarji, temveč tudi razumevali spovedniki. Po večletnem študiju in bogatih izkušnjah je napisal vrsto knjig s področja moralne teologije (nравnosti, zgrajene na temelju evangelija).

Papež Klemen XIII. je Alfonza leta 1762 imenoval za škofa v mestu Santa Agata pri Neaplju. V nekaj letih jo je temeljito prenovil. Za vernike je napisal vrsto molitvenikov, od katerih je bilo precej poslovenjenih že v prejšnjem stoletju. Osrednja misel Alfonza Liguorija v njegovih spisih je bila nenehna zahvala za odrešujočo božjo ljubezen. Po neštetih prošnjah je papež Pij VI. Alfonza vendarle razrešil vodstva škofije. Bil je star 79 let in od starosti ves sključen. Želel se je mirno pripraviti na smrt, toda čakalo ga je še dvanajst let hudih telesnih in duševnih preizkušenj, slednjih predvsem zaradi razkolov v njegovi redovni družbi. Umril je 1. avgusta leta 1787. Za blaženega je bil razglašen že leta 1816, med svetnike pa je bil prištet leta 1839. Papež Pij IX. ga je leta 1871 razglasil za cerkvenega učitelja. Svetega Alfonza častijo kot svojega zavetnika spovedniki in profesorji moralne teologije.

JUBILEJNO ROMANJE KIPA IZ BARBANE

Marijansko romanje po Jadranu je naslov jubilejnega romanja starodavne barbanske Matere Božje, ki bo potekalo v mesecu avgustu. Odbor za jubilejno leto škofij iz Furlanije-Juljske krajine je pripravil romanje kipa barbanske Matere Božje. Namen romanja Matere Božje z Barbane je, da bi se okrog nje zbralo Božje ljudstvo, ki se je nekoč prepoznavalo v oglejski krajinski Cerkvi. Kip Matere Božje bodo z ladjo z Barbane 5. avgusta najprej odpeljali v Lignano, kjer bo deset dni in med tem časom bo tu vrsta sv. maš in drugih bogoslužij. Iz Lignana bo Mati Božja prispela v Bibione prav na Veliki šmarin in bo ostal v tem letoviščarskem mestu do 22. avgusta, ko bo odpotovala v Portorož, kjer jo bo sprejel koprski škof msgr. Metod Pirih. V obmorskem mestecu bo kip Matere Božje z Barbane ostal do 27. avgusta, nakar bo odpotoval z ladjo v Milje, kjer bo ostal do 3. septembra. Iz Milje bodo kip Matere Božje 3. septembra prepeljali v Gradež, kjer bo češčenje barbanske Matere Božje trajalo do 8. septembra, ko se bo kip v slovesnem spremstvu okrašenih čolnov vrnil na romarski otok Barbano. O samem romanju Matere Božje z Barbane, ki jo tudi pri nas časti veliko vernikov, bomo seveda izčrpnje poročali v naslednjih številkah našega lista.

DRŽAVNI SVET NAPADA NADŠKOFA

PROTEST ZARADI GROBE KRŠITVE PRAVIC KATOLIŠKE CERKVE

V zvezi s 54. sejo slovenskega Državnega sveta, na kateri so državni svetniki na pobudo dr. Veljka Rusa in komisije za družbene dejavnosti DS razpravljali o domnevno spornem delovanju ljubljanskega nadškofa in metropolita dr. Franca Rodeta - med drugim tudi o predlogu za njegov odpoklic, in so razpravo zaključili s sklepom, da bo Državni svet na slovensko notranje ministrstvo naslovil vprašanje, "ali meni, da je bil na sporni spominski slovesnosti v Kočevskem Rogu, dne 18. junija 2000, ob obletnici sprave slovesnosti, kršen 63. člen slovenske ustave, in če je bil, kako je ali kako bo ministrstvo ukrepalo", daje tiskovni urad SSK naslednjo izjavo:

Cerkev ima pravico in dolžnost, da poleg oznanjevanja evangelija v duhu evangeljske-

ga nauka presoja tudi družbena vprašanja, povezana z etičnimi načeli, in o njih zavzema stališča. Razprava v Državnem svetu pomeni zato nezaslišano vmešavanje politike v svobodno delovanje katoliške Cerkve in grobo kršitev ustavnega načela o ločitvi Cerkve in države. Takšne napade je Cerkev doživljala samo v najhujših letih komunističnega totalitarnega nasilja. Ravnanje Državnega sveta pomeni tudi nadaljevanje politike, ko so partija in njene izpostave določale, kaj katoliška Cerkev sme in česa ne sme delati.

Tiskovni urad SSK odločno protestira proti takšnemu vmešavanju politike v delo katoliške Cerkve in njenih najvišjih predstavnikov.

O tem bo tiskovni urad SSK obvestil Sveti sedež.

ČEZ MESEC DNI 10. DRAGA MLADIH

FILMSKA DVODNEVNICA V TRŽAŠKI KINODVORANI ALCIONE

O IDENTITETI SLOVENCEV

BREDA SUSIČ

DRAGA MLADIH: KAJ JE TO?

Študentski zmerno intelektualni forum, nekakšna mlajša sestra Drage. Draga mladih se osredotoča na študentsko in mladinsko problematiko. Vsako leto je ubrana na določeno temo.

Letošnja tema je narodna identiteta Slovencev danes, včeraj in jutri. Geslo, ki bo povezovalo predavanje, okroglo mizo, debato in zabavni program bo: "Na mladih narod stoji!"

KDO JE TO?

Predvsem desetine mladih iz različnejših koncev slovenskega kulturno-duhovnega prostora, ki se med seboj pogovarjajo, diskutirajo, spoznavajo, zapletajo v debate in nato dolgo v noč "možejo in ženujejo" ob kozarcu (sadnega soka, se razume).

KDAJ JE TO?

Od četrta, 31. avgusta, do sobote, 2. septembra, letos.

KJE JE TO?

Na Opčinah pri Trstu, v parku Finžgarjevega doma. V njem (namreč v domu, ne v parku) lahko tudi spiš (v spalki ter na lastnem podležalniku!) in se vse tri dni gostiš (z res ne pretirano) izbranimi jedmi, vse to za borih 32.000 lir, za ta denar pa ti bosta navržena še dva kulturno-družabna večera ter udeležba v delavnici mladinske ustvarjalnosti.

Se več, če te bodo pritegnili predavatelji na starejši Dragi, lahko svoje bivanje na Opčinah mirne duše podaljšaš še za en dan.

TO JE TO!

Četrtek, 31. avgusta:

• ob 16.45 predavanje Jožeta Pirjevca (univerzitetni profesor, avtor esejev in knjig o zgodovini Slovenije in Jugoslavije): *Kako smo se Slovenci ohranili do danes? Brez poznavanja narodovih korenin ni narodne zavesti in pripadnosti. Od Karantanije, kneza Koclja, puntov... do današnjih dni, do lastne države.*

• ob 20.30 bo Dramski odsek Pro-

svetnega društva Štandrež prikazal gledališko predstavo *Jaz sem Berto*.

Petek, 1. septembra:

• ob 10. uri okrogla miza: *Ali ima danes še smisel biti Slovenec?* Sodelujejo: Žarko Petan (pisatelj, dramatik, režiser), Boris Pahor (pisatelj, esejist), Darja Švajger (pevka).

Bosta globalizacija in multikulturalnost nadomestili narodne pesmi? Ali je težko biti Slovenec v današnjem času in v svojem poklicu? Sta narodnost in država Slovenija vrednoti za današnjo mladino? Kaj o tem pravijo nekateri znani Slovenci, ki so zgled za mnoge mlade?

• ob 14. uri delavnice mladinske ustvarjalnosti: folklorna, obrtna, kulinarčna, pevska, časnikarska.

• ob 20.30 "Fešta" narodnosti s popevkami z vseh koncev sveta (DJ), plesom, prikazom dela delavnic mladinske ustvarjalnosti.

Sobota, 2. septembra:

Debata na temo: *Kaj bo jutri pomembno za naš obstoj?* Sodelujeta France Bučar, predsednik prvega slovenskega parlamenta, in France Arhar, guverner Banke Slovenije.

Z vstopom Slovenije v EU smo pred novimi izzivi. Je treba narodni ponos drugače vrednotiti kot doslej? Kaj lahko Slovenija ponudi Evropi? Katero vlogo ima narodni ponos v svetu globalizacije in multikulturalnosti? Kako negovati narod, da ga ne pogoltno globalizacija?

O temi in programu letošnje Drage mladih lahko vsi zainteresirani kaj več izvejo na spletni strani, ki jo prireditelji sproti dopolnjujejo. Naslov je: <http://welcome.to/draga-mladih>.

Kdor to želi, se lahko programa udeleži v celoti (za hrano in prenočitev je poskrbljeno). Možna pa je tudi udeležba samo na posameznem predavanju ali kulturno-družabni točki. Informacije in prijave (v primeru udeležbe na celotnem programu ali na delavnicah mladinske ustvarjalnosti) na sedežu Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3, Trst - tel. 040/370846.

MLADI MLADIM

PREKO TISKANE BESEDE NA DOM MLADE EVROPE

ERIKA HROVATIN

Pred kratkim je izšla nova, 11. številka glasila YENI, to je informativnega lista mednarodne organizacije YEN. Ustanovo, ki združuje mladinske manjšinske organizacije širom po Evropi, smo pri nas v zamejstvu spoznali predvsem po zaslugi članov Mladih v odkrivanju skupnih poti in Mladinske sekcije Slovenske skupnosti, ki se v njenih krogih aktivno udeležujejo že nekaj časa.

Prizadevanje, da bi slovensko narodno skupnost v Italiji in njeno realnost (s)poznali tudi v širšem - evropskem - krogu, gojijo mladi Tržičani z navezovanjem stikov, z udeležbo na raznih seminarjih in srečanjih, obenem pa še z neposrednim vključevanjem v glavne organe omenjene organizacije. Slednji je primer Mateja Susiča, ki je bil pred letom dni že izvoljen za podpredsednika YEN-a, z letošnjim julijem pa krije tudi položaj glavnega urednika glasila YENI. Poleg njegovega uvodnega pozdrava bralcem, v katerem se predstavlja kot novi urednik, zasledimo v tej številki še en prispevek iz naših krajev, in sicer članek Jadranke Cergol o majski manifestaciji na Trgu Sve-

tega Antona v Trstu. Članek, ki je opremljen s fotografskimi utrinki, predstavlja bralcu ne samo razloge za manifestacijo, pač pa tudi vzdušje, ki je zaznamovalo 6. maj 2000 na tržaškem trgu. Zavzemanje za prisotnost in sodelovanje pri glasilu, ki dosega mlado občinstvo v podobnem položaju življenja ob meji, podčrta zavest o pomembnosti in vplivnosti, ki jo lahko imajo mediji na mladega bralca, ki bi drugače ostal enostavno neosveščen.

Med ostalimi članki glasila YENI bo bralec lahko našel pozdrav novizvoljene predsednice YEN-a Anne Hahn, predstavitev bolgarske manjšine na Madžarskem, poročilo kongresa organizacije FUEN o manjšinskih problemih, ki je v začetku junija potekal na Slovaškem, izčrpen opis poteka aprilске seminarja YEN-a na Južnem Tirolskem, novico o toponomastiki na Gradiščanskem in še napoved raznih poletnih kongresov in srečanj. O le-teh in o morebitnem naročilu na glasilo lahko zainteresirani prejmejo več informacij v uradih Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3, Trst, tel. št. 040-370846 (vprašajte po Mateju).

SLOVENSKI FILM PRI NAS

DAVORIN DEVETAK

Mladi Trst in t.i. Trst, "ki se odpira", je imel nedavno možnost, da se seznanimo z novostmi slovenske filmske proizvodnje. V juniju, ko je bilo več dogodkov, posvečenih praznovanju slovenske državnosti, smo beležili tudi tretji pregled slovenskega filma, ki sta ga priredila v kinu Alcione ustanovi *Progetti d'Allegria* in Club Anthares s pokroviteljstvom generalnega konzulata republike Slovenije v Trstu.

S kančkom ironije se lahko ugotovi, da so se organizatorji poštono "potrudili", da bi morebitni gledalci zamudili zanimivo filmsko dvodnevničko, saj je bil prvega dne ob istem času tudi tradicionalni sprejem slovenskega konzulata, na katerem so bili vsi predstavniki in prijatelji lokalnega slovenskega življa. Drugi dan pa je bila ob isti uri na tv tekma slovenske nogometne reprezentance.

Naj omenim, da so se pri tem ušteletudi prireditelji milanskega srečanja, posvečenega Prešernu, ki je potekal ob isti uri kot obe tekmi Slovenije in Jugoslavije. Organizatorji niso mogli seveda vnaprej vedeti za kalendar tekem evro-prvenstva, ko pa je bil ta znan, bi morali ukrepati.

Saj, čeravno se publika ločuje na interesne sfere in večina "balonarjev" ne bi itak šla gledat slovenskih filmskih ali literarnih predstav, ni modro getizirati in vnaprej namenjati te predstave izključno elitnemu občinstvu. Menim, da imajo tudi ljubitelji Prešerna in Karpa Godine pravico si ogledati Katančeve "magične fante".

Kljub temu pa lahko povem, da je dobra udeležba, v glavnem mlada publika, obeležila pregled slovenskega filma. Prvi dan so vrteli uveljavljeno uspešnico, črno-beli *V lero* Janeza Burgerja in še prej *Nepopisan list veterana mladinskega filma Janeta Kavčiča*. Sledila sta premieri: najnovejše delo Damjana Kozoleta *Porno film* in Mihe Hočevarja *Jebiga*. Vsebinska in štimunga vseh filmov se navezuje na svet mladih in na mlado sceno slovenske prestolnice, ki se je v desetletju po osamosvojitvi radikalno predrugačila.

Oba zadnja filma se uvrščata v trend novo-avtorskega, ne le slovenskega filma, ki se navezuje na izkušnjo francoskega novega vala 60. let, in to nadgrajuje z uštekanostjo sodobne mestne kulture.

Kozoletov *Porno film* - naj ne moti naslov - se ponuja kot izvirna in ne povsem uspela metafora našega odnosa in soočanja s pojavom prišlekov, ki trkajo na vrata zahodne razvite družbe - ki se začena že v Ljubljani. Mlade prostitutke iz Rusije se, ob delu v bordelu, učijo slovensčine in vadijo v družbi improviziranih kranjskih zvodnikov-filmarjev, ki se imenujejo Charlie in z drugimi ameriškiimi vzdevki, a njihov debi je v prvem slovenskem porniču.

Mehka in lirična duša samouka Kozoleta, ki se je kot Moretti formiral izven akademije in preko cinemilstva, predlaga skoraj foto-romansko ljubezensko zgodbo med lepo Katinko in protagonistom Charliem. To skalijo stripovski groteskni črnogorski mafijaši, lastniki ruskih prostitutk, ki si spet vzamejo dekleta in jih peljejo v Italijo na bolj rentabilno "delo". Sen o prvem slovenskem porno-filmu ostane le sen.

Mladi brezcilnejši iz Hočevarjevega filma, ki tavajo od šanka do šanka, po zapuščenih ljubljanskih ulicah in med odtujenimi bloki, v brezimni metropolitanski scenografiji, pa malce spominjajo na junake Pasolinijevega *Accattoneja*. Steklenice piva in viskija, belo mamillo in trava, žuri brez konca in brezvezni pogovori v pristnem slengu spremljajo enolično životarjenje na kredit skupine mladih

protagonistov, daleč od sveta odrašlih. Na bregovih Ljubljane in na kmetih se nepretrgano izživljajo, med farso in groteskno krvavo dramo, med ceneno ljubezensko zgodbo in fantovskim vdranjem, se skušajo zoperstaviti dolgočasnosti in enoličnosti naših praznih let. Neuspešno, kot priča naslov.

Občinstvo v dvorani je reagiralo z dokajšnjo empatijo, zlasti na drugi film. Izdelava obeh del izraža dano generacijsko vzdušje in tudi koščke izvirne filmske ideje, ki jih ne najdemo zlepa v sorodnih delih, denimo, italijanskih mladih avtorjev.

Kar se pozna v teh delih in v slovenski produkciji zadnjega desetletja, je izguba širšega jugoslovanskega zaledja. Mimo vseh politično-vojnih dogodkov in tragedij, je po moje občutna ta odsotnost v pomanjkanju soočanja in odgovorov na ravni filmarjev in občinstva: pomislimo na puljski festival oz. na kroženje filmov v obtokih vseh republik nekdanje

SFRJ. Danes je slovenski film pridobil stoddostno nacionalno valenco in status, a je moral osamljen zaplavati v velikem oceanu svetovnega hollywoodskega konformizma, ki kot buldožer izruva vsako specifično in posebnost (avtorsko, kulturno) na račun standardne uravnalovke "box-officea" in "audience".

Tržaška pobuda je brez dvoma hvalevredna, a kazalo bi jo prirediti v bolj ustreznem okviru in z bogatejšo informativno opremo (dvojezično gradivo, katalog) po vzorcu utečenih predstavitev slovenskega filma in drugih elektronskih vizualnih medijev v Gorici. Morda tudi v koordinaciji z goriškim Kinoateljstvom in Film Video Monitorjem.

Sicer pa, ne glede na vrednost, je za nas vsak celovečerec v domačem jeziku poseben praznik, kot rojstvo novega dne in otroka, ki se ga samodejno veselimo in je sam po sebi vreden ogleda.

LITERARNI NATECAJ MLADIKE

Revija *Mladika* razpisuje XXIX. nagradni literarni natečaj za izvirno, še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih (format A4) na naslov *Mladika*, ulica Donizetti 3, 34133 Trst, do 15. decembra 2000. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Teksti v prozi naj ne presegajo deset tipkanih strani, ciklus pesmi pa naj predstavlja samo izbor najboljših pesmi (največ deset).

Ocenjevalno komisijo sestavljajo pisatelj Alojz Rebula, prevajalka in kritičarka prof. Diomira Fabjan-Bajc in prof. Ester Sferco, prof. Marija Cenda ter odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

Za črtico ali novelo so na razpolago naslednje nagrade: prva nagrada 500.000 lir, druga 300.000 lir, tretja pa 200.000 lir; za pesem ali ciklus pesmi znaša prva nagrada 200.000 lir, druga 150.000 lir, tretja 100.000 lir.

Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku na javni prireditvi in po časopisju. Vsi teksti ostanejo v lasti *Mladike*. Nagrada dela bodo objavljena v letniku 2001. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo. Rokopisov organizatorji ne vračajo.

OKTOBRA FILM VIDEO MONITOR

Od 25. do 28. oktobra bo v Gorici potekala petnajsta izvedba Film Video Monitorja, kritične predstavitev letne slovenske filmske, televizijske in video produkcije, ki bo ob petnajstletnici svojega delovanja kot novost priredila srečanje med slovensko in italijansko filmsko produkcijo.

Organizator Film Video Monitorja je goriško združenje Kinoateljje, ki ga je leta 1977 ustanovil senator Darko Bratina, filmski kritik, sociolog in profesor na tržaški univerzi. V njegov spomin bo tudi letos podeljena *Nagrada Darko Bratina. Poklon viziji*.

V štirih dneh bosta predstavljena slovenska filmska, tv in video produkcija in izbor italijanskih filmov. V okviru retrospektive bo ob 50-letnici nastanka predvajani film *Trst* (1950) Franceta Štiglica in en film z Noro Gregor, do nedavnega neznano igralko, ki se je leta 1901 rodila v Gorici. Posvet bo namenjen informaciji o možnostih produkcije in koprodukcije ter financiranja filmskih in video projektov tako v Italiji kot v Sloveniji.

Znotraj FVM predstavlja sekcija VideoGONG svobodno in neodvisno video produkcijo in računalniško animacijo, ki nastaja v obmejnem prostoru. Letos bo prvič podeljena tudi nagrada. Dela avtorjev, ki ne živijo in ustvarjajo ob meji, bodo uvrščena v odprt program. Avtorji se lahko na razpis prijavijo do 30. septembra. Podrobnejše informacije so na voljo na spletni strani www.kinoateljje.org.

NA GORIŠKEM GRADU

ŽIVAHEN KULTURNI UTRIP V SLOVENSKE ISTRI

UMETNOST IN ISKANJE IDENTITETE

Dvajseto stoletje na Goriškem: Iskanje identitete - Avantgarda - Meja - Vrnitev k redu. Likovna umetnost (Il Novecento a Gorizia: La ricerca di un'identità - Avanguardia - Frontiera - Ritorno all'Ordine. Le arti visive) je naslov razstave, ki jo bodo odprli v prostorih pokrajinskega muzeja na goriškem grajskem griču 28. t.m in bo trajala do 28. oktobra letos.

Širokotezno zastavljena razstava predstavlja umetnike, dogodke ter umetniške in kulturne ustanove na Goriškem v razdobju od 20. do 40. let. Posebna pozornost je posvečena generaciji umetnikov, ki so se likovno oblikovali v velikih kulturnih središčih Evrope: v Firencah, Benetkah, Münchnu, Parizu, Berlinu in na Dunaju. Na ogled bo 150 slik 53 avtorjev. Med Slovenci izstopajo Veno Pilon, Ivan Čargo in Lojze Spazzapan.

Razstava je pomembna za razumevanje kulturnega in likovnega prizorišča, na katerem so se oblikovali in predstavljali naši umetniki. Možno bo na njej tudi opraviti vrednostno oceno umetniških del, ki so nastajala sočasno z vrhunskimi umetninami naših avtorjev. Zanimivo pa bo tudi videti motive iz slovenskih krajev skozi oči tujih umetnikov.

S to razstavo se zaključuje zahteven raziskovalni projekt, ki so ga izpeljali pri goriškem Pokrajinskem muzeju v sodelovanju s številnimi slovenskimi in italijanskimi strokovnjaki in institucijami in katerega prvi del je bil na ogled spomladi letos in je predstavljal urbanizem in arhitekturo na Goriškem. Pomenljiv je podnaslov projekta, *Iskanje identitete*, saj se s tem priznava večkulturna podoba Gorice, h kateri so prispevali različni tuji narodi.

Spremni katalog vključuje izčrpne predstavitev del in avtorjev ter pregled sočasnih kritik v tisku, tako italijanskem kot slovenskem. Z izposojdo del sodelujejo slovenske ustanove, Pilonova galerija iz Ajdovščine, Mestni muzej iz Ljubljane in Goriški muzej. V katalogu je med drugimi tudi razprava dr. Irene Mislej, kustosinje Pilonove galerije.

KULTURA SREDI POLETJA

MILAN GREGORIČ

Slovenska Istra doživlja v poletnih mesecih zelo živahen kulturni utrip. Z julijem je razgnil zavese sedmi Primorski poletni festival (PPF). Skupno se bo zvrstilo petinštirideset gledaliških predstav, vključno z uličnim gledališčem. Med njimi bodo tudi štiri premierne predstavitve, od katerih ena v lastni produkciji, tri pa soproductijske in tudi več predstav tujih gostujočih ansamblov. Festival tudi to pot s pridom izkorišča za predstave posebne ambientne Slovenske Istre kot npr. Sečovelske soline, opuščeni železniški predor v Izoli, katamaran *Prince of Venice*, Delamarisov proizvodni obrat, Pokrajinski muzej v Koprju idr. Prizorišča prireditve so bila "geografsko" dokaj uravnotežena, saj se bodo predstave odvijale od Kopra pa vse do Sečovelj. Pričakujejo okrog deset tisoč obiskovalcev. Festival je

izdatneje podprlo ministrstvo za kulturo, občina Koper ter nekaj večjih in manjših sponzorjev in med njimi zlasti Petrol. Čeprav se je direktorica festivala Neva Zajc oddahnila, ko je tik pred zdajci uspela zakrpati finančno konstrukcijo festivala, pa ni pozabila pri tem opozoriti, da kljub odobreni gmotni podpori s strani občine Koper, tri obalne občine "še nimajo definirane kulturne politike" in tudi krajevno turistično gospodarstvo se obnaša, kot da se ga festival sploh ne tiče. Tako je vsakoletna priprava festivala še vedno prepuščena zagnanosti njegovih pobudnikov, ki pa "grozijo", ne samo, da bodo vztrajali naprej, ampak, da se nameravajo uveljaviti celo zunaj državnih meja. "Saj smo v tem delu Slovenije domala edina kulturna institucija, ki nespregledljivo presega povprečje."

V režiji Centra za glasbeno vzgojo iz Kopra in pod umetniškim vodstvom

Tomaža Lorenza se je začel tudi Peti glasbeni julij ali tabor za najobetavnije mlade slovenske glasbenike. Na njem si bo petdeset izbranih mladih glasbenikov "brusilo svoje znanje na tečajih kitare, violončela in komorne igre" pri uglednih glasbenih pedagogih in koncertantih. Delo na tečaju bodo popestrili različni koncerti vzdolž Slovenske Istre, od katerih bo posamezne posnel tudi Radio Koper, sklepnega pa tudi nacionalna televizija. Po zaslugi radodarnih sponzorjev, še zlasti Telekom, se glasbeniki udeležujejo tabora brez plačila šolnine. Podeljene bodo tudi nagrade in med njimi enoletna študijska štipendija.

Prav tako v julijem mesecem se je v Izoli začel *Mediterran festival* pod organizacijsko taktirko neutrudnega Draga Misleja-Mefa. Otvoritveni koncert je imel maroški pevec El Housain Kili, sledili pa so koncerti Francija Blaškovića in skupine Gori uši Wine-tou. Tako se obeta Izoli ob gledaliških predstavah PPF še "zanimivo glasbeno obarvano poletje".

Mimo navedenih gledaliških in glasbenih predstav se bo zvrstilo v poletnih mesecih na obali še na desetine umetniških, zgodovinskih in drugih razstav ter različnih kulturnih,

zabavnih in turističnih prireditev v režiji številnih domačih ljubiteljskih društev in klubov.

In na koncu še razveseljiva vest, da se tudi v Kopru "rojeva gledališče", saj je mestni svet Koper sredi julija obravnaval in sprejel odlok o ustanovitvi javnega zavoda Gledališče Koper, ki naj bi začel z delom že jeseni. Predstavnik odbora za družbene dejavnosti Marjan Križman je v Primorskih novicah (4.7.2000) pojasnjeval, da so se že ob ustanovitvi PPF "strinjali, da je festival zametek gledališča" in je tako ustanovitev slednjega le nadaljnji korak v smeri nekega cilja. V letošnjem proračunu občine Koper so namenili za gledališče 10 milijonov tolarjev, kar naj bi zadostovalo za postavitev vodstva zavoda, nabavo najnujnejše opreme in pripravo ene premiere. Igralci pa bi zaenkrat delali na podlagi začasnih pogodb o delu. V prihodnji sezoni bi gledališče uprizorilo dve premieri, organiziralo različne abonmaje ter soorganiziralo večje prireditve v Kopru, vključno s PPF. Za vse to bi bilo potrebnih okrog 40 milijonov tolarjev, od česar bi dobro polovico prispevala občina, ostalo pa ministrstvo za kulturo in, seveda, lastni prihodki gledališča.

RAZSTAVA V AJDOVSKI PILONOVI GALERIJI

GROMOVA AMERIŠKA DELA

JURIJ PALJK

Bogdan Grom, slovenski slikar tržaškega rodu, ki živi in dela v Združenih državah Amerike, ima v tem času svojo pregledno razstavo v likovni galeriji Vena Pilonova v Ajdovščini. Razstava bo na ogled do konca meseca.

Bogdan Grom se je rodil 26. avgusta leta 1918 v Devinščini pri Trstu, a se je njegova družina za časa fašizma odselila v takratno Jugoslavijo. V Ljubljani je maturiral, a so ga Italijani zaprli že leta 1941 in odpeljali v konfinacijo v Umbrijo, kjer je začel v Perugii študirati slikarstvo na likovni akademiji. Študij je nadaljeval v Rimu in Benetkah, kjer je diplomiral leta 1944. Po končani vojni je počeval risanje na ptujski gimnaziji in kasneje likovno vzgojo na učiteljsku v Trstu. Leta 1957 je obiskoval tečaj

vitraže na Münchenski likovni akademiji in se odselil v ZDA, kjer še danes živi in dela. Na Slovenskem je bil Grom znan tudi kot izjemno dober knjižni ilustrator, v ZDA pa se je začel ubadati predvsem z monumentalno

notranjo opremo in kiparstvom. Veliko njegovih del je zato v zasebnih zbirkah v ZDA, a imamo na srečo tudi pri nas nekaj njegovih zbiralcev, ki skrbno hranijo njegova začetna in tudi "ameriška" likovna dela. Ob umetnikovi osemdesetletnici so v Državni galeriji v državi New Jersey priredili veliko razstavo, ki je nosila zgovoren naslov *Two worlds - Dva svetova*. In prav dela, ki so bila razstavljena na tej razstavi, so bila osnova za razstavo, ki je sedaj na ogled v Pilonovi galeriji v Ajdovščini.

Pilonova galerija je skupaj s Pokrajinskim muzejem na Ptujju in Galerijo Murska Sobota izdala ob razstavi tudi ličen katalog, v katerem je objavljen izbor barvnih reprodukcij razstavljenih del ter dva študijska eseja, in sicer sta ju napisali dr. Marjeta Ciglenc in dr. Irene Mislej, ki tudi vodi Pilonovo galerijo.

Dr. Irene Mislej v svojem eseju pravi, da razstava Gromovih del ne more prikazati celotnega ameriškega opusa, in to seveda že zaradi oddaljenosti in tudi zaradi samega izbora, ki pa je vseeno toliko zgovoren, da tudi o ameriških delih Bogdana Groma lahko zapišemo nekaj besed.

V Ajdovščini so na ogled štirje Gromovi akvareli, ki so prvič dostopni slovenskemu gledalcu, saj segajo v t.i. ptujsko dobo umetnika; že v teh akvarelih, ki so nastali v letih 1946 in 1947, se vidi, da je bil in je Grom sin svojega časa in zato nadaljevalec modernističnega slikarskega, umetniškega sloga. Veliko bolj povedni in zanimivi pa so gotovo kipi, male plastike, ki so razstavljene v Pilonovi galeriji in nam kažejo, kako pretanjen in predvsem pa široko razgledan umetnik je Bogdan Grom ostal tudi v ZDA. Če vzamemo samo njegovo malo plastiko *Orlov ples*, ki je narejena iz tanke kovinske plošče, bomo videli, da se

mu je v ZDA slog kristaliziral, saj Grom uspe prikazati gledalcu let ptice, ko lahkotno in nevsiljivo rahlo nakaže ptico samo. Tudi sicer so plastike na meji med figuralnim in abstraktnim slikarskim svetom, a njegovi barviti konjički, ki so ironično, a zato nič manj prepričljivo narejeni, govorijo tudi o sredozemski prešernosti umetnika. Skulptura *Zevs in Danae* pa nam že govori o zrelem kiparju, ki ohranja bistveno, da skozi lepoto formalnega govori o notranjem doživljanju dveh arhetipov, mitov človeštva in obenem skozi usklajeno formo nagovarja gledalca z lepim umetniškim delom.

Svojevrsne so njegove izrezanke, kot je sam Bogdan Grom poimenoval v materinem jeziku ameriške "cut up" umetnine. Pri teh umetninah pridejo do izraza Gromova pretanjenost in občutek za globino in soskladje barv, ki ustvarjajo nežno likovno pripoved, ki je sicer res podobna čipkam, a svojevrsna predvsem zaradi svoje nevsakdanje lepote; umetnik namreč reže papir in izrezanke naklada eno na druge; pred gledalcem tako zaživi umetnina, ki ima svoje korenine v vidnem svetu, a ga nagovarja z globljim in nevidnim.

V Pilonovi galeriji so na ogled tudi trije grafični listi in med temi omenimo *Kraški zid* iz leta 1960 in to predvsem zato, da bomo lahko razumeli in predvsem pa dojel Gromove risbe z ogljem, povečini večjega formata in morda tudi najbolj prepričljive in najbolj "ameriške", pa čeprav bo vsakdo v njih zaznal sklicevanje na rodni Kras. Umetnik je v ZDA našel monumentalno naravo in naletel na rodne kraje danes že skoraj izginulih Indijancev in se seveda lotil njihovega upodabljanja. Tako so nastala dela, ki so na ogled in nam govorijo o slikarju, ki je s seboj v ZDA odnesel Kras v srcu, a se je tudi v Novem svetu dobro znašel; tudi v ameriški naravi in zgodovini je črpal snov za svoja umetniška dela. V risbi z ogljem Grom kaže, kako se lahko tudi z ogljem dosežejo taki učinki, kakršnih že dolgo nismo videli. Iz narisanih goratih sten zato prepričljivo vstajajo ljudje in njihovi duhovi, žrtve in morda prastari duh Indijancev, vse pa je narisano s prepričljivim in Gromu lastnim soskladjem risbe, nežnih odtentkov in sfumatur.

Razstavo dopolnjuje še tapiserija z naslovom *Fuga* in fotografije in dokumentarno gradivo, ki pričajo o slikarjevem delu v ZDA, kjer je napravil tudi vitraže za armensko cerkev in opremil s svojimi likovnimi rešitvami vrsto velikanskih javnih prostorov.

Jeseni bo Bogdan Grom prisoten na otvoritvi razstave na Ptujju.

VELIKE RIČI SE DOGAJAJO

Jakec: Ja, velike riči se dogajajo. Kedu bi kej tacga rjeko, de bo vsaj en djel parlamenta odobril zaščitni zakon ze nes Slovence. Očitno se tedi u Italiji da kej menjet, jen tedi politiki se medijo, kuker zadolo sadje.

Mihec: Ja, prou zarjes. Jen tedi... znaš kej je blo pr vsen ten zanimivo?! De Pikolo nej razsaju jen nej objavlu kešneh strešno strepjenih pisem al pej komentarjev ne račun razprave u parlamente, Slovenske manjšine jen bilingvižma, ke se ga ani Taljani u Trste, Gorici jen Benečiji bojijo kuker hudič žjegnane vode.

Jakec: Eh, dragi muj. Sej znaš ..., sez časnikarjemi je kuker zes guedci, je vse odvisnu, kedu plača pljes. Če tisti ne brjarji čje pljeset polko, plača, ker je deluočla fantovska jen guedce bojo guodle polko, če čje pljeset...

Mihec: Ma tu je blo anbot, zdej nej več teku. Zdej guedce plača organizator ued šagre jen ansambli guedje usega en malo, teku de so usi kontjente.

Jakec: A, ne. Neč ne menja. Denmo reč, de be Slovenska skupnost po dolgen cejti nezaj organizirala an ljudski praznik, buede gvišen, de ne boš slišo Badjera roša.

Mihec: Če je zetu nanker ne prazniki Novega dela, de boš vjedo.

Jakec: Ben prou, se ne bomo krjegli ze te reči, samo dejstvo pej je, dejstvo, de Pikolo tabot nej djelo škuo-

de. Če so se teku držali, zetu ki jen je teku neročo te novi gospodar, je zame glih teku prou. Če je pameten, je pameten jen fertig.

Mihec: Tuo pej prou praveš. Je ze upat, de bo teku do jeseni, keder bo zakonsko besedilo šlo u senat. Zetu ki je zadoste malo jen se lahko use obrne. Slovenska manjšina pej se za zaščitni zakon lahko obrise pod nuosen.

Jakec: Sej praven, de nisi nikoli kontjent. An bot! An bot, ki je malo, de be ti pokazo an malo vjere, an malo zaupanja u ledi. Sej nes izvoljeni parlamentarci predstavljajo tedi ns, vender. Jen, sej si sam rjeko, de se dogajajo velike reči. Denmo rječ, kedu bi še pred kešnin ljeten rjeko, de bojo Taljani teku zmanjšali državni deficit, al pej de bo država vračala kešne soude ued davko. Al pej, denmo reč, de bo pršo an dan, ke se bo u Italjo lahko vrno tedi teljanjski kralj, kuker se zdej prave.

Mihec: Ti, ma pestmo, pestmo te stvari. Jeh ne zastuopen, jen ne vjen, kan use tu pjelje. Ti, ma si vido, kašno vreme smo jemeli uni tjeden. Kašen mres, kašni nalivi, a... kedu bi rjeko, sredi julja, a, Jakec...

Jakec: Ma ne, pomisle. Sej ti praven, de se u Italji use spreminja, de zdej je tedi kralj rjeko zase jen sojga sina, de boju prsjegli zvestobo republiški ustavi, jen taljanskin zakonen, samo de bi parlament prekliclo tisti stavek u taljanski ustavi, ki prave, de se moški potomci taljanske kraljeve držine ne smejo vrnit u domovino.

Mihec: Sej se spouneš, keku je biu ves Kres remjen u ten cajte jen je listje padavalo zes drjevo. Take suše smo jemjeli. Se spouneš, Jakec, a?

Jakec: Ma pesti vreme. Pomisli, taljanski kralj prsjezhe zvestobo republiki, jen pride lepu na jesen demu. Kej ni tu an vjelik dogodek ze taljansko zgodovino. Zečne se ano novo poglauje, jen... Avanti, Savoia!

Mihec: Ti, kej praveš, ma keku bo ljetna? Bomo jemjeli kej krompirja? Bo tu vrijeme škuodlo grudje?

Jakec: Še volilno pravico si pridobi jen be lahko tedi ratalo, de bi se spesto u politiko jen se kandidiro na kešni listi, jen bi biu magari izvoljen, jen be peršo u parlament, jen be...

Mihec: Ne zamjere, ma muren jet, nimen cajta te poslušet, grješ predeleč, pesti tu politku, de ne rječeh kešno prjeveč. Adijo, se videmo...

Jakec: Dej, dej, čak, dej, grejmo spet an glež...

Mihec: Ne, ne, jemem pouhno glavo te toje taljanske politike, ki se mi zenes ne zdi preveč dobra.

PO SPREJETJU V POSLANSKI ZBORNICI

NA TRŽAŠKEM VRSTA SREČANJ O ZAŠČITNEM ZAKONU

Potem ko je italijanska poslanska zbornica 12. julija sprejela besedilo zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji, je prišlo na Tržaškem do vrste javnih srečanj, posvečenih vsebini in pomenu zakona, ki so jih priredile razne stranke in ustanove. V večini primerov so bila ta srečanja namenjena zlasti italijanski javnosti, in to z namenom, da se le-ta seznanijo z vsebino zakona (tržaški italijanski dnevnik *Il Piccolo* je v torek, 18. t.m., objavil besedilo v celoti) in da tako odkrije, da v njem ni nevarnosti o kakih privilegijih za slovensko manjšino ali pa o kaki vsiljeni dvojezičnosti (to je *Piccolo* še posebej poudaril).

Ravno to je bilo npr. poudarjeno na srečanju, ki je potekalo v ponedeljek, 17. t.m., v kavarni Tommaseo. Šlo je za tiskovno konferenco, v prvi vrsti za italijanska sredstva javnega obveščanja, ki jo je sklical tržaški senator Oljke Fulvio Camerini in na kateri so vsebino zakona obrazložili podpredsednik deželne sveta Furlanije-Juljske krajine Miloš Budin, bivši senator Stojan Spetič in deželni svetovalec Cristiano Degano.

Stojan Spetič je vsebino zakona obrazložil tudi v petek, 21. t.m., na javnem srečanju Stranke italijanskih in slovenskih komunistov v dvorani Aquarius kluba Eurostar na tržaški železniški postaji. Ob tisti priložnosti je bilo med drugim rečeno, da je zakon rezultat kompromisa na račun oblike, ne pa vsebine, in da odpira pot boljšemu razumevanju in sožitju med slovensko in italijansko narodno skupnostjo na našem teritoriju. Vsekakor nobena stvar ni še zagotovljena, zato je treba ohraniti močan pritisk na italijanski senat, ki mora sedaj tudi s svoje strani sprejeti zakon (v tem smislu sta se v torek, 25. t.m., predsednika SSO in SKGZ Pahor in Pavšič srečala s predsednikom senata Mancinom). Časa je približno do 20.-25. novembra, seveda če desnosredinski opoziciji ne bo uspelo zrušiti vlade. Če bo leva sredina zmagala tudi na prihodnjih parlamentarnih volitvah, pa bo potem zakon možno tudi popraviti in izboljšati. Ko pa bo zakon dokončno sprejet, bo slovenska manjšina morala sodelovati pri oblikovanju njegovih izvršilnih norm.

O zelo omejenem časovnem roku, ki je na razpolago senatu, da dokončno (in brez dodatnih popravkov) odobri zakon, je bil govor tudi na javnem srečanju, ki ga je v torek, 24. t.m., na svojem sedežu priredila Italijanska ustanova za spoznavanje slovenskega jezika in kulture. O vsebini, še bolj pa o pomenu zakona sta spregovorila senator Fulvio Camerini in goriški po-

slanec Mario Prestamburgo ob povezovanju prof. Jožeta Pirjevca. Zakon, je bilo med drugim rečeno, ne uvaja dvojezičnosti, pač pa bo po drugi strani pri pripadnikih mlajših generacij pospešil proces poznavanja večjega števila jezikov, tudi slovenskega. Navsezadnje pa zakon ne bo ščitil samo slovenske manjšine, ampak bo tudi čuval ugled Italije, ki se bo mednarodni javnosti predstavila kot država, ki je sposobna v svojih mejah integrirati več etničnih skupin.

Sprejetje zaščitnega zakona v poslanski zbornici je po mnenju Stranke komunistične prenovne pomembno dejanje, kar se tiče vsebinske plat zakonskega besedila pa ocena s strani SKP ni tako pozitivna. Na tiskovni konferenci, ki je bila v četrtek, 20. t.m., na strankinem sedežu v Trstu, so bili izrečeni pomisleki zlasti glede prevelike teže, ki je v besedilu dana vlogi dežele Furlanije-Juljske krajine, pa glede oblikovanja t.i. paritetnega odbora, določitve teritorija in finančnega kritja. Pri SKP se tudi bojijo zaradi možnosti, da senatu zmanjka časa za obravnavo in sprejetje zaščitnega zakona, saj je časovni rok (senat bi moral sprejeti zakon najkasneje v jeseni) zelo kratek.

Še bolj kritična je do zakonskega besedila stranka Slovenske skupnosti, ki je svoje stališče izrazila na tiskovni konferenci na svojem sedežu v soboto, 22. t.m.. SSK sicer pozdravlja sprejetje zakona, v katerega so bili sprejeti tudi nekateri popravki, ki jih je predlagala SSK (npr. priznanje Sindikata slovenske šole, brezplačen postopek vračanja imen in priimkov v izvirno slovensko obliko idr.). Vendar je zakonsko besedilo po mnenju slovenske stranke sad številnih kompromisov, ki jih je tudi z nasprotniki zaščite delala levica, ne da bi se posvetovala z ostalimi komponentami v manjšini. Zaradi tega je v številnih točkah nedorečeno in pravno nejasno, npr. pri členih, ki govorijo o pravici do rabe slovenščine ali pa pri določanju teritorija, na katerem bo veljala zaščita idr. Tudi glede zajamčenega zastopstva za predstavnike manjšine so obveljale le programske norme, ne pa tudi efektivne. Glede razprave v senatu so po mnenju SSK vse poti za predstavitev popravkov še vedno odprte. Če bo zakon sprejet, bo treba zelo temeljito preštudirati vse možnosti, ki jih nudi. Že sedaj pa bo - trenutno na Tržaškem - SSK oblikovala nekakšen "urad za človekove pravice", ki naj, ne glede na usodo zaščitnega zakona, pomaga pripadnikom manjšine za dosego tistih pravic, ki so že priznane in v veljavi.

TRST SPET ODKRIVA IN VREDNOTI SVOJO HABSBUŠKO PRETEKLOST

ODPRTJE RAZSTAVE O CESARICI ELIZABETI

Tržaška občinska uprava oz. njeno odborništvo za kulturo sta poskrbela, da bosta tudi letošnje poletje in jesen v znamenju visoko kakovostne kulturne ponudbe. V razstavnih prostorih v bivših konjušnicah miramarskega gradu, v palači Costanzi in v poštni palači v Trstu so namreč od ponedeljka, 24. julija, na ogled tri razstave, posvečene liku avstrijske cesarice Elizabete (Sissi, soproge cesarja Franca Jožefa) in tržaški habsburški preteklosti.

Že tradicionalna velika razstava v miramarskih konjušnicah, ki je bila v prejšnjih letih posvečena npr. praškim zakladom, judovskemu doprinosu k evropski kulturi in vzhodnim kristjanom, nosi letos naslov "Sissi. Elizabeta Habsburška. Nemogoče drugod". Razstava je kot že rečeno posvečena liku cesarice Elizabete Habsburške in njenemu "mitu", katerega je znani italijanski umetnostni kritik Vittorio Sgarbi (Sgarbi je član strokovnega sveta razstave in je prisostvoval ponedeljkovemu odprtju) označil za zelo modernega. Po Sgarbijevih besedah je cesarica Elizabeta (ki jo mnogi primerjajo s pred kratkim tragično preminulo britansko princezo Diano) simbol človeka, ki je oblast sicer sprejel iz dolžnosti, ni pa hrepenel po njej in je slabo prenašal obveznosti in spone avstrijskega dvora. Na razstavi je na ogled okoli petsto različnih predmetov, ki so povezani z Elizabeto in njeno dobo in ki prihajajo iz raznih dunajskih muzejev po zaslugi sodelovanja Avstrijskega instituta za kulturo iz Milana. Razstavljena je tudi obleka, ki jo je cesarica nosila 10. septembra 1898,

FOTO KROMA

torej na dan, ko jo je v atentatu umoril italijanski anarhist Luigi Luccheni. Razstava *Sissi. Elizabeta Habsburška. Nemogoče drugod*, ki so jo postavili Pier Giorgio Carizzoni, Diana De Rosa in Fiorenza De Vecchi, bo odprta vsak dan z urnikom od 9. do 19. ure do 7. januarja 2001.

Namen prirediteljev pa ni bil ta, da se ponovno osvetli romantični mit nesrečne in nerazumljene vladarice, ki je doživel velik uspeh zlasti v seriji filmov, kjer je vlogo cesarice Sissi igrala Romy Schneider. Smisel oblikovanja niza ne samo razstav, ampak tudi številnih drugih kulturnih pobud, je v tem, da Trst ponovno odkrije in ovrednoti svojo habsburško preteklost. Navsezadnje je tržaško mesto bilo v objemu habsburške monarhije skoraj šeststo let, v zadnjih dvesto letih, ki jih je prebil v sklopu avstrijske države, pa je doživel velik vzpon. V tem smislu sta na ogled še dve zanimivi fotografski razstavi s skupnim naslovom "Habsburško sto-

letje - fotografije nekega cesarstva 1848-1916", ki si ju lahko ogledamo v razstavnih prostorih palače Costanzi in v palači, kjer ima sedež tržaška podružnica italijanske pošte. Razstava v palači Costanzi, ki jo je postavil Zeffiro Ciuffoletti, je posvečena orisu habsburške cesarske družine, Lombardiji in Venetu, ki ju je Avstrija izgubila v vojnah v letih 1859 in 1866, zatem prestolnici Dunaju ter drugim važnejšim mestnim središčem v cesarstvu, zlasti Budimpešti in Pragi, Trstu, Istri in Dalmaciji, ostalim krajem in deželam monarhije, nazadnje pa zadnjemu obdobju cesarstva pred razpadom po končani prvi svetovni vojni. Razstava v poštni palači pa je posvečena predvsem gospodarskemu razvoju v zadnjem obdobju Avstro-Ogrske s posebnim ozirom na tržaško gospodarstvo. Obe razstavi slojita na prvi vrsti na fotografskem gradivu (v marsikaterem primeru gre tu za še neobjavljene slike), ki ga je dal na razpolago predvsem pre-

stižni fotografski studio Fratelli Alinari iz Firenc. V prostorih poštne muzeja pa je na ogled tudi razstava razglednic in znamk iz avstroogrškega obdobja, ki so jih dale na razpolago zbirke Covre, Palladini in Rupena. Tretji del razstave pa je na ogled v znanih tržaških kavarnah Tommaseo in Stella Polare in je posvečen zlasti kulturnemu utripu monarhije. Razstave bodo odprte do 15. oktobra, potem pa jih bodo dali na ogled tudi v prestolnicah tistih držav, ki so bile nekoč sestavni del Avstro-Ogrske. Poleg razstav je predvidena še vrsta drugih kulturnih pobud, ki bodo stele skozi poletje in jesen. Gre tu v prvi vrsti za glasbene koncerte v sugestivnih kotičkih tržaškega mesta, pa tudi za gledališke in filmske predstave.

Prireditelji torej niso hoteli kloniti pred kičastim in neverodostojnim orisom avstrijske preteklosti, ampak so se odločili za resen strokovni pristop, za strokovno zgodovinsko analizo nekega obdobja. Kot je bilo rečeno ob priložnosti odprtja razstav, ki se ga je poleg krajevnih oblasti in predstavnikov kulture, gospodarstva in družbenega življenja udeležilo tudi več uglednih diplomatskih predstavnikov, niso niti hoteli zapeti slavošpeva habsburški preteklosti tržaškega mesta. Trst, je bilo rečeno, je ponosen na svojo identiteto, ki je identiteta italijanskega in evropskega mesta. Vendar je v po drugi strani ponosen tudi na svojo habsburško preteklost, in to predvsem zaradi tega, ker so to preteklost označevale vrednote multietničnosti, multikulturalnosti in multireligioznosti. To so tiste vrednote, ki usmerjajo današnjo Evropo.

Na koncu je treba omeniti, da ob tem kulturnem podvigu stojita ob strani tržaški občinski upravi še deželno nadzorništvo za spomeniško varstvo in že omenjeni studio Fratelli Alinari, medtem ko so pobudo podprle fundacija tržaške hranilnice CrTrieste, zavarovalnica Generali, dežela Furlanija-Juljska krajina in tržaška trgovinska zbornica.

ZANIMIVA KULTURNA POBUDA

KAKOVOSTNI KONCERTI V MUZEJU REVOLTELLA

LUISA ANTONI

Muzej Revoltella, ki stoji v samem tržaškem mestnem središču, ob svoji razstavljal-ski dejavnosti ponuja večkrat tudi glasbena srečanja. Kustosinja Maria Masau Dan in skladatelj Marco Sofianopulo sta si zamislila niz šestih koncertov, namenjenih - kot sama pišeta - "Tržačanom in turistom, ki bodo želeli sprejeti kulturne sugestije Muzeja Revoltella, v katerih bodo lahko poiskali oddih od letošnjega toplega poletja 2000".

V soboto, 29. t.m., bo nastopil albanski basist Hektor Leka, ki ga bo spremljal tržaški pianist Corrado Gulin. Leka živi že vrsto let v Trstu, kjer je tudi študiral na konservatoriju. Predstavil bo koncert

z naslovom "Med Balkane in Urale", na katerem bo zapel skladbe iz albanske narodne zakladnice in tudi pesmi iz velike ruske tradicije.

Koncert, ki bo v soboto, 5. avgusta, bo oblikovala Instrumentalna skupina "Cappella civica", ki jo za to priložnost sestavljajo violinista Elia Vigolo in Marco Favento, violistka Enrica Pozzi, violončelist Massimo Favento in pianist Corrado Gulin. Naslov koncerta bo "Epigoni romanticizma", posebno zanimiv pa bo Kvintet, ki ga je leta 1923 napisal mladi nesrečni Tržačan Eugenio Visnoviz.

V soboto, 12. avgusta, bo nastopil orkester Laboratorio ensemble pod taktirko Maurra Vidonija, t.j. mladega italijanskega dirigenta, ki živi na

Goriškem. Spored koncerta, ki nosi naslov "Colores", je v glavnem posvečen 20. stoletju, saj bodo na vrsti sodobni skladatelji, kot so npr. Elgar, Piazzolla in Brouwer. Pri slednjem bo solistični del odigral slovenski tržaški kitarist Marko Feri. Kot solist se bo predstavil tudi tolkalec Fabian Perez Tedesco, ki bo predstavil Koncert za marimbo in godalni orkester Marca Sofianopula. Na zadnjem koncertu iz tega niza - 26. avgusta - bo spet gostoval orkester Laboratorio ensemble, tokrat pa bo koncertni mojster slovenski violinist Romeo Drucker, ki se je pri nas že večkrat predstavil kot član Kvarteta Tartini. Vsi koncerti bodo v Muzeju Revoltella ob 21. uri.

ŠE ZADNJA POBUDA KLUBA PRED POČITNICAMI

"REZIJA, MOJA DOLINA" - UTRINKI Z IZLETA KLUBA PRIJATELJSTVA

NADA MARTELANC

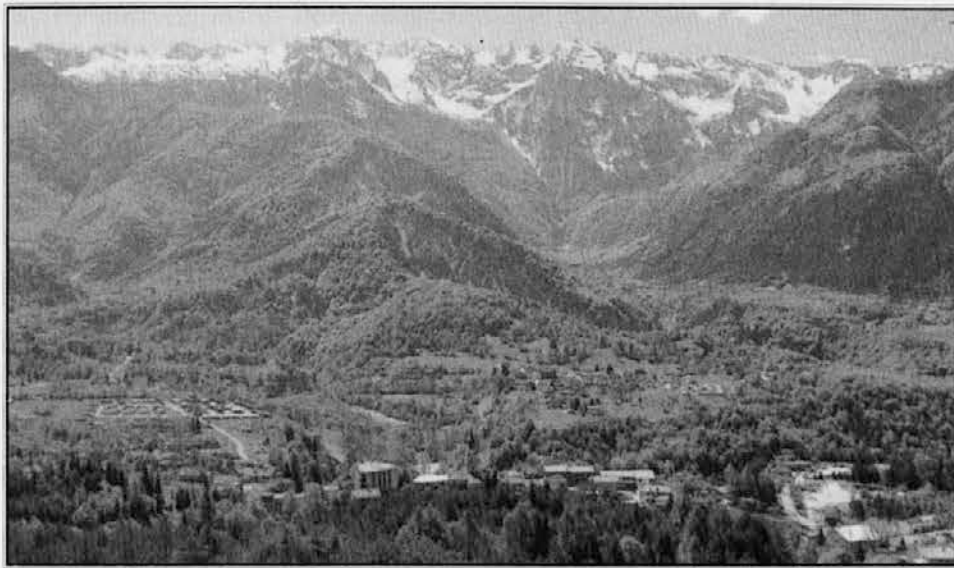
Zakaj tak naslov spisu o izletu Kluba prijateljstva 24. junija v Rezijo?

Morda zato, ker mi je od vsega lepega in zanimivega najbolj segel do srca prav ta naslov: "Rezija, moja dolina", ki so ga nosili spisi rezijanske mladine. Spisi so razstavljeni v muzeju in so prepolni ljubezni do rodne doline.

Ni čudno, da so spisi otrok slavospev tej prelepi dolini. Obdana je od visokih gor, poraslih z zelenimi gozdovi, na dnu pa žuborijo bistro vode hudournika Rezija. Ta se izliva v reko Belo (rezijansko Bilo, italijansko Fella). Občina Rezija obsega tudi vzporedno dolino Učje. Nad dolino Rezije se dviga 2.587 metrov visoka gorska skupina Kanina; obdajajo jo še druge, nižje gore, na jugu veriga Mužcev (1.869 m). Nadmorska višina pa je v dolini okrog 500 m.

Lepote te doline ne znam popisati. Treba jo je videti, doživeti.

O njej in njenih posebnostih smo izletniki mnogo izvedeli od prof. Pavleta Merkuja že v avtobusu. V vasi Bila (S. Giorgio) pa sta nam prijazni mladi gospe, pesnica Silvana Paletti in Luigia Negro, z besedo, diapozitivi in plesom

Plešejo in pojejo tudi ženske. Pri plesu udarjajo (zlasti moški) takt z desno nogo, zato plešejo najrajši na lesenem podu, da se udarec dobro sliši in daje ritem plesu. Plešejo vsi, odrasli in otroci, zlasti ob vaških praznikih. Najvažnejša praznika sta "Pust" (ta zlasti v Bili) ter "Šmarnamiša" (Šmarna maša) od 12. do 15. avgusta v Ravanci. Gospe sta nam - ob registrirani glasbi in petju seveda - pokazali ples v dvojce. Nato sta povabili še nas, naj se jima pridružimo pri plesanju kola. Lahko si mislite, kako "ubrano" je bilo to

važnejše vasi Ravanca (Prato), ki je sedež občine, pa še Bila (S. Giorgio), Osojane (Oseacco), Solbica (Stolvizza), Njiva (Gniva); k občini spada tudi Učja (Uccea) iz istoimenske doline.

Mi smo poleg Bile obiskali še Ravanco in Solbico. V Ravanci so nas pogostili z odličnim, deloma tipičnim kosilom. Obiskali smo muzej, ki s fotografijami, pisano besedo in predmeti prikazuje življenje pred potresom in po njem. Tu so me prevzeli predvsem otroški spisi "Rezija, moja dolina". V njih se ob opi-

Bovec. Za Rezijane so vsi prebivalci onkraj Kanina Bovečani, pa naj bodo iz katerega koli predela Slovenije.

O Kaninu vedo povedati marsikatero zgodbo. Na grebenu Kaninske gorske skupine vidijo ležečega psička ("Canin"). Na diapozitivih smo ga lahko videli tudi mi. Mužci pa nosijo na svojem hrbtu ležečo deklico. V Kaninski skupini sta dva skalna vrhova, imenovana Velika baba in Mala baba. Zgodbica pravi, da se je Kanin zaljubil v goro Marjano, do katere pa ni mogel, ker ga loči od nje "konka" (globel) in je obkoljena od Mužcev. Bil je zato žalosten. Pa mu je očitala gora Sart: "Kaj si iščeš družico na laški strani, saj imaš doma kar dve babi!" (Upam, da sem si zgodbo prav zapomnila.)

Rezija je lepa, a ima le malo rodovitne zemlje in nekaj planin za pašo. Zato so se Rezijani podajali v svet s trebuhom za kruhom. Najpogosteje so hodili iz kraja v kraj s posebnim vozičkom kot brusarji. Brusili so rezila, pa tudi popravljali dežnike. Še danes marsikateri opravlja to delo, morda v kaki trgovini. Hodili pa so tudi na drugo delo, bili so npr. zidarji in še kaj. Če danes vidi otrok brusarjev voziček, sta nam povedali gospe, misli, da je voziček sladoledarja.

Brusarji imajo svoj muzej v vasi Solbica. Zaslužijo si ga, saj so s svojim orodjem obšli skoraj ves svet. Prav Solbica je bila zadnja točka našega izleta. Tisti, ki imajo dobre noge (mnogi), so se povzpeli do 400 let stare zanimive hiše, doma pesnika Renata Quaglie, kateremu so v Ljubljani podelili Prešernovo nagrado. Našli so njegovo zelo čilo osemdesetletno mamo.

Vsega, kar smo izvedeli od prof. Pavleta Merkuja in od spremljevalk, nisem zapisala. Zlasti nisem mogla popisati lepote te čudovite pokrajine in ne vseh doživetij. Ta so zapisana globoko v srcih naših izletnikov, skupaj s hvaležnostjo prof. Merkuju, prijaznima domačinkama in prof. Veri Puntar Bizjak, ki je izlet organizirala in vodila.

prikazali kraje in navade v Reziji. Nagovorili sta nas v rezijanski in kar dobro smo ju razumeli, čeprav je rezijanski poseben narečje, ki se je ohranilo po ustnem izročilu iz davnih časov. Rezija je namreč zaprta dolina in tako je vanjo v stoletjih prišlo le malo tujih vplivov. Zato se lahko ponaša z dobro ohranjenim svojvrstnim narečjem, navadami, glasbo, petjem, plesom, nošami, maškarami; značilne so "te lipe bile maškare" (lepe bele maškare). Njihova folklorna skupina nastopa po vsem svetu in je požela že veliko nagrad. Ples spremljata citiravec, ki igra na citiro-violino, in bunkulavec, ki gode na bunkulo-violončelo. Oba instrumenta sta nekoliko prirejena po rezijansko. Igrajo samo moški, in to po posluhu; not ne poznajo.

kolo! Bilo pa je zabavno. Pred tem zabavnim zaključkom v dvorani Rozajanskega doma v Bili sta nam gospe predvajali diapozitive iz Rezijanske doline.

Občudovali smo lepo pokrajino, lepe vasi - videli pa smo tudi razdejanje, ki ga je povzročil potres leta 1976. Porušenih je bilo 75% stavb. Prizaneseno je bilo le vasi Solbica, ki je izven potresnega področja. Vseh vasi pa je enajst. Ko zdaj gledamo te vasi z lepimi, modernimi hišami, si skoraj ne moremo predstavljati, da so se tu naselili Slovenci že v 7. stoletju. Stare primere hiš (seveda ne iz 7. stoletja!) lahko vidimo še v Solbici in deloma v Korytu-Koritu (Coritis). To so kamnite stavbe z lesenimi balkoni. Nekatero so okrašene s freskami. V občini Rezija so

su domače zemlje in navad mladi veselijo novih, prostornih hiš, sezidanih po potresu; pristavljajo pa, da starejši žalujejo po nekdanjih sicer manjših, a bolj domačih in pristrčnih bivališčih.

V kulturno bogastvo Rezijanov spada poleg svojevrstne glasbe in plesa tudi pripovedovanje zgodb, bajk, basni in pesmi. Vse to so sadovi domačih ljudi. Mnogo tega je namenjenega otrokom. Skozi stoletja so si krajšali čas v dolgih samotnih zimah tudi s pripovedovanjem in pesnikovanjem. Vse to je le ustno prehajalo iz roda v rod. Zdaj pa se otroci učijo rezijanske tudi v šoli, eno uro tedensko, če sem prav razumela. Knjižne slovenščine se lahko naučijo na kakem tečaju.

Od Slovenije loči Rezijo gora Kanin. Onstran Kanina je

OBVESTILA

ROMANJE Z Novim glasom v Rim od 4. do 8. septembra. Prijavljence, ki so se vpisali v Trstu, prosimo, če zaradi poletnih počitnic poravnajo celotne stroške do torka, 8. avgusta, v jutranjih urah, ali najkasneje v ponedeljek, 28. avgusta, in v torek, 29. avgusta zjutraj, ko bo uredništvo ponovno odprto. Potovalke in vsa potrebna navodila bodo na razpolago na uredništvu v Trstu od 29. avgusta dalje.

SKLAD MITJA Čuk prireja tudi letos tradicionalna poletna središča od ponedeljka do petka: na Opčinah, v vrtcu, od 31. julija do 11. avgusta. Vpisovanje in informacije: na sedežu Sklada Mitja Čuk (tel. 040 212289), Narodna ul. 77, 34016 Opčine, vsak dan razen ob sobotah in nedeljah od 9.30 do 14.30.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca in Klub prijateljstva vabita k uri molitve za duhovne poklice, mladino in družine, ki bo v četrtek, 3. avgusta, ob 18. uri v barkovljanski cerkvi.

DOM DUHOVNIH vaj Blagri nad Trstom vabi tudi letos žene in starejša dekleta na duhovno osvežitev ali na duhovna srečanja, ki bodo od ponedeljka, 21., do srede, 23. avgusta. Prijave sprejemata gospa Norma Jež (tel. 040 299409) in kriški župnik Jože Kunčič (tel. 040 220332) po možnosti v večernih urah.

DUHOVNE VAJE za duhovnike bodo v Trstu (Dom blagrov) v dneh od 28. do 30. avgusta.

Vodil jih bo kapucin brat Štefan Kožuh. Prijave na e-mail: voncina@iol.it ali na telefon 040 566244 ali na mobitel 0347 2414254.

KAKOR VSAKO leto pripravljajo Goričani tudi letos romanje na Barbano. To bo v ponedeljek, 4. septembra. En avtobus bo odpeljal romarje na Barbano tudi z Oberdankovega trga v Trstu. Ta avtobus bo peljal romarje po kosilu, ki bo v Gradežu, tudi v Log pri Vipavi in v Vipavo. Tam si bomo ogledali novo poslopje škofijske gimnazije. Prijave sprejema, po možnosti v večernih urah, telefonska številka 040 220223.

ZDRUŽENJE SLOVENSkih športnih društev v Italiji prireja ob tridesetletnici fotografski natečaj z naslovom *Naš šport v našem prostoru*. Tematika naj ovrednoti športno udejstvovanje v zamejstvu. Organizator si pridržuje pravico, da obdrži dela. Slike sprejemata urada ZSŠDI v Trstu (ul. Cicerone 8) in v Gorici (ul. Malta 2) do ponedeljka, 30. oktobra, do 16. ure. Informacije so na razpolago na tel. številkah 040 635627 ali 0481 33029.

DAROVİ

ZA MISIJONARJA Ernesta Saksido darujejo: Felicita Vodopivec 100.000 lir; Marica Zupančič 100.000 lir; Vera Lozej 100.000 lir.

ZA MISIJONE: Lidija Kobal daruje 200.000 lir v spomin na mamo Marijo.

ZA SLOVENSKO Karitas v Ajdovščini: B.S. 50.000 lir; S.D. 20.000 lir.

PREJELI SMO

NELJUBE IZKUŠNJE NA PEDAGOŠKEM LICEJU

Za redne dijake V. razreda Eksperimentalnega pedagoškega liceja Anton Martin Slomšek v Trstu je bilo komaj zaključeno šolsko leto zelo naporno. Vse od začetka so bili pod velikim psihološkim pritiskom, tako so npr. ocenjevanji kolokviji iz vseh predmetov potekali že od novembra meseca itd. Dijaki so bili klasificirani kot slab razred vse od prvega razreda dalje. Ta pečat se jih je držal ne glede na njihove učne napore in želje po izboljšanju. Srečni smo, da so med tako slabimi učenci v četrtem razredu nenadoma zrasli štirje izredno nadarjeni dijaki, ki so od prof. pedagogike prejeli pismo z utemeljitvijo svoje genialnosti. Tem dijakom ni bilo treba več obiskovati pouka in so kljub temu tako lani kot letos izdelali izredne rezultate (med njimi tudi stotica). Ponosni smo, da so med nami tako izredno nadarjeni učenci. Dobro je, da jih ni veliko, sicer bi slovenske šole lahko ukinili, ker smo razumeli, da izredno genialne dijake šola utesnjuje, in zato je bolje, da je ne obiskujejo. Starši, ki smo svoje dijake vpisali na pedagoški licej,

smo si predstavljali, da daje ta šola prednost predvsem humanim odnosom. R•dni dijaki pa jo zapuščajo z zagrenjenostjo in odhajajo v svet pripravljeni ne samo z znanjem (v tem oziru se zahvaljujemo vsem profesorjem), ampak z "bogatimi" negativnimi izkušnjami, ki s pedagoško šolo nimajo najmanjše zveze. Upamo, da je prišlo do neljube, neobičajne izjeme, ki naj bi se v prihodnosti ne ponovila.

Ob koncu petih let se s hvaležnostjo spominjamo prof. Čebulec, ki je natihoma zapustila pedagoški licej pred dvema letoma in je dijakom nudila poleg znanja lastnega predmeta še zelo koristen vpogled v igralsko umetnost. Profesorju Pahorju, ki odhaja v pokoj in ki je poleg hude bolezn bil prisiljen prenašati vse prej kot pedagoške odnose v delovnem krogu, naše priznanje in zahvala, da je rednim dijakom vlival poguma ter jim posredoval znanje iz svoje bogate kulturne zakladnice. Prof. Pahorja se bodo letošnji maturanti spominjali kot dobrega, vestnega in izredno izobraženega profesorja.

PM

DRŽAVNOZBORSKE VOLITVE ODSLEJ S PROPORČNIM SISTEMOM

NOVOGORIŠKI ŽUPAN O NAŠI ZAŠČITI

VLADNA KOALICIJA SE JE DEJANSKO RAZŠLA

MARJAN DROBEŽ

Slovenski državni zbor je v torek, 25. t.m., z večino, ki jo predvideva ustava, tako spremenil in dopolnil 80. člen republiške ustave, da je zdaj zelo natančno določeno, kako morajo potekati državnozbornske volitve. Bistvena novost je proporcni sistem s štiriodstotnim volilnim pragom.

To pomeni, da je izvolitev poslanca odvisna od števila prejetih glasov, kandidatska lista oz. stranka, ki na volitvah ne zbere vsaj 4% glasov na vsedrjavni ravni, nima v parlamentu nobenega poslanca. S to odločitvijo, ki je bila sprejeta z vsemi 28 glasovi najmočnejše poslanske skupine SLS+SKD Slovenske ljudske stranke, se je končala tudi razprava o uvedbi večinskega volilnega sistema, ki je hudo razdvajala slovenski politični svet, čeprav je bil ta sistem izbran na referendumu leta 1996, njegov izid pa je nato potrdilo ustavno sodišče. Razprava o tej kočljivi zadevi je seveda postala brezpredmetna, potem ko je parlament s kvalificirano večino spremenil oz. dopolnil že omenjeni 80. člen republiške ustave. Za spremembo omenjenega ustavnega člena je glasovalo 70 od skupnih 90 poslancev, en poslanec je bil proti, socialdemokratski poslanci pa so zapustili dvorano pred glasovanjem.

Če je za sedanjo vladno koalicijo večinski volilni sistem pomenil bistveno programsko točko, bi lahko upravičeno sklepali, da se je koalicija razšla, s čimer pa ni nujno, da bi morala Bajukova vlada tudi odstopiti. Pred-

sednik republike je namreč že v sredo, 26. t.m., začel posvetovanja s predstavniki parlamentarnih strank, s predsednikom parlamenta in predsednikom vlade o razpisu državnozbornskih volitvah, ki u-tegnejo biti že v zgodnji jeseni.

V Sloveniji so se razprave in polemike o volilnem sistemu, ki bi ga sprejeli bodisi s spremembami ustave ali pa z referendumom, v prejšnjem tednu zelo zaostrole, tako da so v več primerih prešle v o-sebne žalitve, izpade, podtikanja in celo laži. Splošno vzdušje v državi se je zaradi tega poslabšalo. Predsednik vlade dr. Andrej Bajuk je predsednika države Milana Kučana v posebnem pismu obvestil, "da Slovenija nima veljavnega volilnega zakona, ker rezultat referenduma iz decembra leta 1996 in poznejša odločba ustavnega sodišča o uvedbi dvokrožnega večinskega volilnega sistema še ni sta uzakonjena." Predsednik države pa je v svojem odgovoru menil, "da takšne ocene in trditve niso v pristojnosti vlade, ampak ustavnega sodišča. Opozoril je tudi, naj vlad-

na upošteva temeljne določbe ustave o razmerjih med državnimi organi in njihovimi pristojnostmi." Predsednik SDS Janez Janša je v soboto, 22. julija, po sestanku s predsednikom vlade, ministri in poslanci iz obeh strank, ki sestavljata vladno koalicijo, dejal, "da v tej deželi res ni nobene trohice razuma več." Med soočanjem gledišč o novih volilnih pravilih pa so najbolj napadali Franca Zagožna, predsednika SLS+SKD Slovenske ljudske stranke. Najbolj naj bi bila sporna njegova ugotovitev, "da je zaradi nemožnosti uzakonitve dvokrožnega večinskega volilnega sistema ostala samo še ena ustavna pot, t.j. sprememba ustave." Predstavnik SDS Branko Grims je poslance in člane združene ljudske stranke odkrito pozval, "naj odstavijo svojega predsednika." Zagožna sta se zoperstavila tudi Bajuk in Peterle, sicer oba podpredsednika SLS+SKD Slovenske ljudske stranke. Peterle je celo zagrozil, da bo izstopil iz stranke. Vrhunec gornje proti Zagožni pa je pomenila trditev poslanca SDS Pa-

vla Rutarja na posvetovanju ministrov in poslancev iz koalicije v soboto, 22. julija, da SLS+SKD Slovenska ljudska stranka s svojimi političnimi zavezništvi posnema primer avstrijske ljudske stranke, ki je kot partnerja v vlado sprejela Haiderjevo svobodnjaško stranko.

Franco Zagožen, predsednik državnega zbora Janez Podobnik in dva druga predstavnika SLS+SKD Slovenske ljudske stranke so zaradi omenjene obdolžitve protestno odšli iz dvorane. Franco Zagožen razmišlja drugače. "Če je koalicija Slovenija imela en sam namen, to je uzakoniti dvokrožni večinski volilni model - je dejal - potem je bil namen zgrešen. Za takšno rešitev je bilo ves čas zelo malo možnosti in se je kasneje pokazalo, da je sploh ni. Ta koalicija lahko dobro deluje, a se ne sme razklati zaradi volilnega sistema. Zakaj bi jo ogrozili, če na drugih področjih lahko usklajeno in učinkovito deluje. Saj ima vlada nešteto nalog. Državni zbor pa mora sprejeti še veliko novih zakonov. Slovenija si po brezkrovnih razpravah o volilnem sistemu, ki trajajo že več kot štiri leta, zasluži, da njeni politiki posvetijo več pozornosti socialnim, gospodarskim in razvojnim vprašanjem države."

POMEMBEN ZAKON ZA VSE SLOVENCE

Župan mestne občine Nova Gorica Črtomir Špacapan je v petek, 21. julija, objavil izjavo, namenjeno sredstvom javnega obveščanja. V njej izraža zadovoljstvo, da je poslanska zbornica italijanske republike odobrila zakonski predlog o zaščiti slovenske narodne skupnosti v Italiji.

V izjavi poudarja, "da ta zakonski predlog ni pomemben le za Slovence v Italiji, ampak za celoten slovenski narod in za vse ljudi, ki živijo na narodnostno mešanem ozemlju. S tem dejanjem naj bi pozabili tudi na napetosti, ki so celo povojno obdobje zaznamovale obmejno območje. Prav v letu, ko se Slovenci spominjamo pomembnih obletic - 80 let požiga Narodnega doma v Trstu in 70 let bazoviških žrtev - je italijanska država pokazala naklonjenost, da slovenski manjšini v Italiji zagotovi pra-

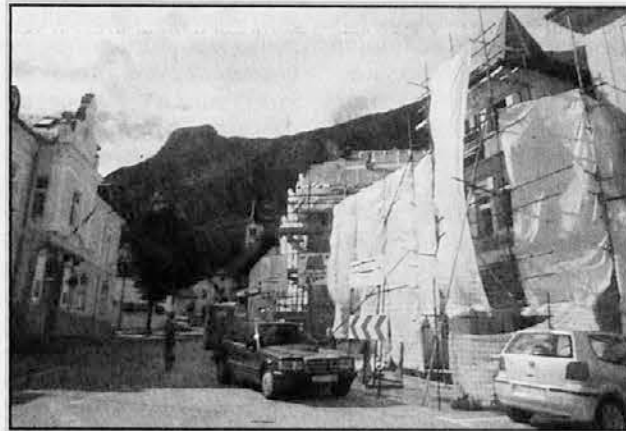
vičen zakon, na katerega Slovenci čakajo že desetletja. Poteza je prelomna tako za položaj slovenske narodne skupnosti v Italiji kot tudi za dvostranske odnose med Slovenijo in Italijo. Morali pa bi težiti k temu, da bi bila zaščita za Slovence v Italiji primerljiva s pravico in zaščito italijanske skupnosti v Sloveniji." Župan Črtomir Špacapan v izjavi, ki jo je poslal tudi našemu tedniku, slednjic izraža prepričanje, "da bo sprejem zaščitnega zakona združil vse Slovence v Italiji in še utrdil njihove vezi z večinskim narodom."

Ob tej izjavi dodajamo, da bo novogoriški župan Črtomir Špacapan lahko koristno prispeval k razumevanju za Slovence v Gorici tudi v stikih, ki jih ima s svojim kolegom Gaetanom Valentijem, goriškim županom.

M.

OBNOVITVENA DELA V POSOČJU

BO STROKA PREPRIČALA PARLAMENT?

Lačna vrana siti ne verjame, bi se glasil stari slovenski pregovor, če bi nastajal danes, in to v Posočju, kjer so nekateri že pozabili na potres, drugi pa so še vedno na začetku in se jih je "pravljica" o obnovi dotaknila le s svojo predvolilno demagogijo uspešnosti. Nedavno jih je sicer s svojim neposrednim pristopom raz-

OBČINA NOVA GORICA NA SPLETNI STRANI

Uporaba interneta, najmodernejšega sredstva informacijske družbe se tudi v Sloveniji hitro širi in vanj se vključujejo tudi lokalne skupnosti. Med prvimi je svoj spletni naslov dobila Mestna občina Nova Gorica. Na njem nudi najnovejše informacije o svoji vlogi in pristojnostih, prikazano pa je tudi delovanje občinske uprave; na strani so tudi imena sedanjega župana in tudi njegovih predhodnikov. Spletno stran bodo v bodoče še dopolnjevali, kar omogoča nedavno sprejeti Zakon o elektronskem poslovanju v Sloveniji. Informacije o Mestni občini Nova Gorica dobite na spletnem naslovu www.novagorica.com.

MM

SLOVESNOSTI OB OBČINSKEM PRAZNIKU

RAZVOJ IN NAČRTI NOVE OBČINE ŠEMPETER-VRTOJBA

V občini Šempeter-Vrtojba so v soboto, 22. julija, prvič počastili svoj praznik. Spominja na zakon o ustanovitvi te občine in o določitvi njenega območja, ki ga je slovenski parlament sprejel omenjenega dne leta 1998. Tedaj so ustanovili nove občine naspotvali večje politične stranke oz. njihovi poslanci v državnem zboru, med nasprotniki pa so bili tudi vplivni posamezniki, ki si sedaj prizadevajo za splošni, družbenogospodarski in kulturni razvoj te nove lokalne skupnosti ob meji z Italijo.

Župan občine Dragan Valenčič je v pogovoru s časnikarji ob prazniku navedel največje lanske uspehe ter razložil načrte za prihodnje obdobje. Tako je bilo rečeno, da občinski organi namenjajo veliko skrb načrtovanju in uporabi prostora, kar je glavni pogoj za naložbe. Doslej so opravili prvo fazo obnove poslojja osnovne šole v Šempetru, obnovili streho otroškega vrtca ob omenjeni šoli in se lotili odvajanja zalednih voda v Vrtojbi. V naslednjih dveh letih in pol pa bodo sredstva vlagali v drugo fazo obnove

osnovne šole, gradnjo obvoznice Šempeter-Vrtojba, razširitev pokopališča v Šempetru, urejanje kanalizacije v Vrtojbi, posodobitev otroškega vrtca v Vrtojbi ter za zgraditev ali razširitev javne razsvetljave, pločnikov, kanalizacije in cest v obeh naseljih.

Letošnji proračun občine znaša okoli milijardo tolarjev, od tega pa bodo kar 500 milijonov namenili naložbam. Če za znatna sredstva, kar potrjuje, da je občina Šempeter-Vrtojba, z nekaj nad 6.212 prebivalci, med najbogatějšími lokalnimi skupnostmi v Sloveniji. Zelo si prizadevajo, da bi omogočili preoblikovanje mednarodnega mejnega prehoda Vrtojba-Štandrež iz sedanje policijsko-carinske strukture v nove gospodarske dejavnosti. Župan Valenčič je omenil načrte za ustanovitev nekakšnega centra za prsto trgovino med Slovenijo in Italijo, razmišljajo pa tudi o zabaviščno-igralniškem središču na meji, ki bi ga občina zasnovala skupaj z igralniško družbo Hit. Pri izvajanju teh pobud bi občina izkoristila tudi možnosti, ki jih omogoča njeno sodelovanje

v projektih čezmejnega sodelovanja, imenovanih Sožitja in Čezmejna zaveza. Bližja je naložba v razvoj osnovnega in zobozdravstvenega zdravstva. Občina in zdravstvena doma omenjenih dejavnosti bodo skupaj posodobili zgradbo zdravstvena doma v Šempetru, obnovili in posodobili bodo ambulante v zobozdravstvu in osnovnem zdravstvu, dispanzer za žene in vzpostavili fizioterapijo.

Ob občinskem prazniku je bila slavnostna seja občinskega sveta, na kateri so podelili tudi priznanja občine služnim posameznikom, zvečer pa je bila slovesnost na t.i. Placu. Na njej je o razvoju in načrtih lokalne skupnosti govoril župan. Na javnih slovesnostih niso omenili zaslug članov nekdanjih svetov krajevnih skupnosti v Šempetru in v Vrtojbi, ki so bili pobudniki ustanovitve občine. Ob občinskem prazniku sta predsednika tedanjih svetov krajevnih skupnosti Bogdan Kragelj in Darjo Fornazarič priredila pobudnikom ustanovitve občine 21. julija družabno srečanje na Vogrskem.

M.

OB KONCU LETA

ZELO USPEŠNE MATURE NA KATOLIŠKIH GIMNAZIJAH

Pregled spomladanskih matur v Sloveniji kaže, da so bili pri tem, kot je sicer že tradicija, zelo uspešni tudi dijaki v treh katoliških gimnazijah: v Škofovski gimnaziji v Šentvidu pri Ljubljani, v gimnaziji Želimlje na Dolenjskem in v Škofijski gimnaziji v Vipavi. V teh vzgojno-izobraževalnih zavodih je opravljalo maturo 220 četrtošolcev, uspešnih pa je bilo 215 kandidatov. Maturitetna spričevala s pohvalo bodo prejeli na osrednji slovesnosti 2. septembra v ljubljanskih Križankah. Tedaj bodo razglasili tudi 17 t.i. zlatih maturantov, tistih dijakov, ki so dosegli najvišje število točk. Med temi jih je trinajst iz gimnazije v Šentvidu, po dva sta iz Želimlje in iz vipavske ustanove.

V Vipavi je maturo uspešno opravilo vseh 21 dijakov. V povprečju so dosegli 22,3 točke, 20 in več točk pa je doseglo 81% maturantov. Dva sta dosegla več kot 30 točk in bosta zato prejela maturitetno spričevalo s pohvalo ministra za šolstvo in šport dr. Lovra Šturma.

M.

